

בית משפט לענייני משפחה במחוז ת"א

תמ"ש 53471-03

בפני כב' השופט יחזקאל אליהו

תובע:

פלוני

ע"י ב"כ עוה"ד איריס גרבר

נגד

נתבעת:

פלונית

ע"י ב"כ עוה"ד הראל סיל

חקיקה שאוזכרה:

[חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962: סע' 24, 25](#)

מיני-רציו:

* חרף המלצות סותרות לכאורה של הגורמים המקצועיים, וחרף קיומה של תקשורת לקויה בין ההורים, ביהמ"ש קבע בענייננו משמורת משותפת.

* משפחה – משמורת קטינים – משמורת משותפת

* ראיות – מומחים – הסתמכות בית-המשפט עליהם

* משפחה – משמורת קטינים – טובת הילד

תביעת אב להעביר את המשמורת על הקטינים לידיו. התביעה הוגשה לפני כ-7 שנים. כיום הילדים בגילאים 17.5 ו-15 ובפועל עוברים בין הבתים בהתאם לרצונם. ואולם, כל צד דורש שיקבע כי הוא המשמורן. הקושי לכאורה בהכרעה נעוץ בעובדה כי על פניו קיימות המלצות סותרות של הגורמים המקצועיים: השארת האם כמשמורנית למול המלצה לקביעת משמורת משותפת.

ביהמ"ש לענייני משפחה קבע משמורת משותפת מהטעמים הבאים:

בבוא ביהמ"ש להידרש לסוגיית משמורת הקטינים, עליו לשקול, בכל מקרה ומקרה, את טובתם הקונקרטית של הקטין שעניינם נדון בפניו. הכרעה כאמור מבוססת על מכלול הראיות המונחות לפתחו של ביהמ"ש ובכלל זה תסקירים וחוות דעת מומחים מקצועיים, להם יש את הכלים המתאימים, המומחיות המקצועית והניסיון הדרוש. יחד עם זאת, ביהמ"ש אינו משמש כ"חותמת גומי" להמלצות הגורמים המקצועיים אלא עליו להפעיל את שיקול דעתו באופן עצמאי.

במקרה דנא, על פניו קיימות המלצות סותרות של הגורמים המקצועיים. המלצה אחת ליתן ביטוי ולהגדיר מחדש את מקומו המשמעותי של האב בחיי היום יום עם ילדיו תוך המלצה על אחריות הורית משותפת ו/או משמורת משותפת בכפוף להדרכה הורית. למול המלצת גורם מקצועי אחר, כי לא יחול שינוי בזהות ההורה המשמורן וכי המשמורת על הקטינים תמשיך ותהא בידי הנתבעת/ אמם. ביהמ"ש קובע כי

המדובר בהמלצות אשר בסופו של יום משתלבות זו בזו ואינן סותרות זו את זו ובחינתן לגופן מובילה למסקנה כי הדרך הראויה בענייננו היא קביעת משמורת משותפת. כאשר להתמשכות ההליכים וגילם של הקטינים בעת מתן פסק הדין הייתה השפעה מהותית על התוצאה.

ביהמ"ש נדרש לתנאים שצוינו בפסיקה לקביעת הסדר של משמורת משותפת ובהם: מסוגלות הורית טובה דומה או שווה של שני ההורים; רמה גבוהה של שיתוף פעולה בין ההורים וטיב התקשורת ביניהם; רצון הילד; מעורבות רבה של שני ההורים בחיי הילדים; קיומו של קשר טוב ותקין בין שני ההורים לבין כל אחד מהילדים; מגורי ההורים בסמיכות זה לזו, ותפיסת הילדים את שני הבתים כבתים מרכזיים בחייהם; וקבע כי במקרה דנן מתמלאים כל התנאים, פרט לתקשורת טובה ותקינה בין ההורים. בהקשר זה צויין כי בפסיקה בתי המשפט בשנים האחרונות החלה מגמה של קביעת משמורת משותפת (מקום והתנאים מאפשרים זאת), וזאת אף במקרים בהם קיים חיכוך, מחלוקות ותקשורת הורית שאינה במיטבה וזאת מתוך עקרון ראיית טובתו של הקטין הספציפי. במקרה דנא, קביעת משמורת משותפת עולה בקנה אחד עם רצון הקטינים המביעים נאמנות כלפי שני ההורים, העובדה כי למי מההורים אין יתרון בולט על משנהו בעניין זה, הגדרת המצב בפועל ועיגון המצב בפועל לפיו מתקיימים הסדריי ראייה רחבים ונדידה בין שני הבתים באופן חופשי כמו גם מערבותו הרבה של האב בחיי הקטינים - לכדי הגדרה משפטית שתשקף המצב בפועל. לכך ניתן להוסיף טעם נוסף, במתן משמורת משותפת לתובע יש כדי להעביר לצדדים מסר חד וברור לפיו אין למי מהם עדיפות במשמורת על הקטינים וכי המשך המאבק ביניהם הינו עקר, יקר, מזיק לצדדים ובעיקר לקטינים החשופים למאבק ביניהם.

פסק דין

רקע כללי על הצדדים וסקירת ההליכים בעניינם

1. הצדדים פלוני (להלן: "התובע" ו/או "האב") ופלונית (להלן: "הנתבעת" ו/או "האם") נשאו זל"ז כדמו"י ביום 14/9/95.
- מנישואיהם נולדו לצדדים הילדים: ע.ג. יליד --/96 ו.ג. ילידת --/99 (להלן: "הקטינים" ו/או "הילדים").
2. ביום 4/12/03 חתמו הצדדים על הסכם גירושין אשר אושר וקיבל תוקף של פס"ד בבית המשפט בפני כב' השופט ש. שוחט ביום 30/12/03 (להלן: "הסכם הגירושין" ו/או "פסה"ד").
3. בהסכם הגירושין נקבע כי הקטינים יהיו במשמורת האם / הנתבעת עד הגיעם לגיל 18 - ס' 3(א) להסכם. בסעיף 4 על סעיפי המשנה לו ס"ק (א)-(ז) נקבע כי התובע ייקח אליו את הילדים פעמיים בשבוע בימים ב' ו-ד' החל משעה 16:00 מבית מגורי האם או מהמוסד החינוכי או מחוג באם זה מסתיים בסמוך לשעת התחלת הביקור. עוד נקבע כי הביקור ביום ב' יכלול לינה והאב יחזיר את הקטינים ישירות למוסד החינוכי בו הם מתחנכים. באשר לביקור ביום ד' נקבע כי האב יחזיר את הקטינים לבית האם עד השעה 20:00. כן נקבעו הסדריי ראייה כל סופ"ש שני מיום ו' בשעת סיום הלימודים ועד מוצ"ש בשעה 20:30. עוד

קבעו הצדדים כי בהסכמה יהא רשאי האב לקבל את הקטינים לביקורים נוספים בתאום מראש. כן נקבע כי האב ייקח את הקטינים אליו במחצית החגים והחופשות מהלימודים. בסעיף 5 נקבעו מזונות הקטינים ע"ס של 1,400 ₪ לכל קטין וכן תוספת מדור בסך של \$240. עוד נקבע כי קצבת המל"ל תצטרף לסכומים הנ"ל וכן נקבע כי הצדדים יישאו בחלקים שווים בהוצאות רפואיות חריגות. עוד קבעו הצדדים בהסכם את נושא חלוקת הרכוש המשותף ביניהם - הכל כמפורט בהסכם.

4. ביום 20/2/07 הגיש התובע תובענה זו למשמורת הקטינים. עפ"י הנתען בכתב התביעה האם אינה משמשת כאם ואינה מתפקדת כהורה מן המניין כלל ועיקר, מותרת את הקטינים לבדם כשהם מפוחדים ורעבים. עפ"י הנתען פעמים רבות יוצאת האם לבילויים עד השעות הקטנות של הלילה ולא לוקחת עמה טלפון נייד. לאור היעדרותה של האם קרו מספר פעמים לא מבוטל מצבים בהם הבן הכה את האחיות הקטנה, והאב מחוסר האונים מנסה לפייסם דרך הטלפון. האם מגלה אדישות כלפי ילדיה, משאירה אותם לבדם במשך כל שעות היום עד שמגיעה הביתה בשעות הערב וגם אז אינה מהווה אם כלל ועיקר. בהמשך אף טען התובע, כי האם אינה נרתעת מלהותיר את הקטינים בחברת זרים.

לטענת התובע, לאור גילם של הקטינים ולאור יחסיהם הקרובים והחמים עם אביהם, טוב להם כי יהיו במשמורתו. עוד לטענתו, הינו אדם יציב, מצבו הכלכלי איתן והוא משתכר בצורה מכובדת ושעות עבודתו (ב...) מאפשרות לו לבלות עם ילדיו ולהעניק להם תשומת לב מרבית.

לעומתו, כך נטען, הנתבעת הינה שכירה בחברת הייטק ואין לה פנאי או רצון לגדל את ילדיה ועבודתה באה על חשבון הילדים. כן לטענתו, היא טרודה בעיסוקיה השונים בשל אופי עבודתה ובשל בילויים עם בן-זוגה.

האב הוא המטפל בפועל בכל צורכיהם של הילדים, הפיזיים והנפשיים. עוד לטענתו, אין לו כל כוונה ו/או רצון למנוע מהאם קשר עם ילדיה וכן הסדרי ראייה כמקובל. אולם, המשמורת הקבועה צריכה להיות לתובע. בעניין זה מוסיף התובע, כי הנתבעת לעיתים מונעת מהילדים ליצור קשר עם אביהם ומאיימת כי באם יתקשרו לא יהיה להם כסף לאכול.

הקטינים קשורים לאביהם בעבותות של אהבה והם זקוקים לנוכחותו המתמדת בקרבם, לאור גילם, יודעים הקטינים מה רצונם ומהי טובתם.

האם מסרבת לממן טיפולים והוצאות חריגות לקטינים, אף כי האב נושא במחציתם ומשלם סכום של 4,100 ₪ למזונות הקטינים, תוך שהיא טוענת, כי סכום זה אינו מספיק לסיפוק צרכיהם.

מוסיף וטוען התובע, כי הבן ע.ג. חווה אלימות מצד בן זוגה של האם ואף אחיה ואחותה של הנתבעת נהגו להכות אותו. מוסיף וטוען התובע, כי בימי שני בו הקטינים לנים בביתו, האם אינה דואגת כי יצטיידו בצידוד הדרוש להם לבי"ס, בטענה, כי נאלצת לשהות במקום עבודתה.

התובע טוען, כי לא רק התנהגותה האדישה והמחפירה של הנתבעת כלפי הקטינים, מהווה עילה להעברת המשמורת לידי, אלא גם עצם אישיותה של הנתבעת.

מלבד העובדה, כי טובת הקטינים מחייבת העברת הקטינים למשמורת האב, זהו אף רצונם של הקטינים "המצביעים ברגליים" ובאים כל יום לבית האב ושוהים במחציתו שעות רבות וכך גם בסופ"ש, בהם הם אמורים להיות עם האם.

5. ביום 11.04.07 הגישה הנתבעת כתב הגנה מטעמה. לטענת הנתבעת נישואי הצדדים היו עברה חוויה קשה, הנישואים לוו בהתעללות נפשית מתמשכת אשר כללה: קנאות אובססיבית, קמצנות חולנית כשהתובע ניסה להשליט את רצונותיו וצרכיו על הנתבעת ועל יתר בני המשפחה.

גם לאחר הגירושין ממשיך התובע להטריד את הנתבעת, תוך שהוא משתמש בילדים ככלי להטרדה, מאשימה בכל הזדמנות ובכל מקום בהיותה אם לא ראווה, מסית את הילדים כנגדה, מתקשר 3 פעמים ביום לבן כדי שידווח לו על כל תנועותיה.

התובע מרבה להגיש תלונות במשטרה וכן תלונות שווא כנגד הנתבעת ובן זוגה בלשכות הרווחה בהרצליה ובמקום מגוריה הקודם של הנתבעת ב.....

בנוסף להתעללות ולהטרדות החוזרות ונשנות, נאלצת הנתבעת לעבור מסלול ייסורים וניסיונותיה לגבות את מזונות הקטינים ובעיקר את ההוצאות הרפואיות החריגות.

לטענתה, כתב התביעה הינו חלק ממאבקו של התובע, אשר אינו בוחל בכל אמצעי, מתוך התעלמות מוחלטת מטובת הקטינים להוריד את גובה המזונות.

עוד לטענת הנתבעת, התובע אינו עומד בהסדרי הראייה, בוחר לראות את הקטינים במועדים הנוחים לו. התובע אינו מיידע את הנתבעת כשהוא בוחר שלא לקחת את הילדים ממסגרות החינוך וכך מעמיד אותה ואותם במצב בו לילדים אין סידור, בשעה שהנתבעת עובדת וכל זאת ללא ידיעתה.

לטענת הנתבעת, הנתבע נהג בקנאות חולנית - עוקב אחריה, דורש דין וחשבון ומנסה לגרש כל גבר בחייה תוך מניפולציות ברגשות הילדים.

עוד לטענת הנתבעת, לאורך כל השנים נאלצה לשאת בעצמה בהוצאות החינוכיות הנובעות ממצבו של הקטין ושל סירובו של האב להשתתף בהוצאות החינוכיות הרבות אשר לא הוסדרו במפורש בהסכם ולכן איננה יכולה לגבותם בהוצל"פ.

לטענת הנתבעת, התובע מנסה לנצל את מצבם הרגיש של הקטינים לטובתו תוך התעלמות מוחלטת מאחריותו למצב.

הנתבעת עותרת לדחיית התביעה בהיותה שקרית וזדונית, חסרת כל יסוד ואשר נועדה לפגוע בנתבעת תוך התעלמות מטובת הילדים ואף פגיעה קשה בהם.

6. תיק זה נפתח כאמור ביום **20/2/07** ומתנהל מזה כ-7 שנים. למותר לציין כי המדובר בפרק זמן ארוך במיוחד, פרק זמן המקבל משנה חשיבות שעה שמדובר בתביעה למשמורת. בעת הגשת התביעה היה הקטין ע.ג. בן 10.5 והקטינה נעה בת 8. כיום בעת מתן פסק הדין הקטין ע.ג. הינו בן 17.5 והקטינה נ.ג. בת 15 כמעט. **התמשכות ההליכים וגילם של הקטינים בעת מתן פסק הדין יש בו להשפיע באופן מהותי על התוצאה כפי שיפורט להלן בהרחבה.**

7. דיון ראשון בעניינם של הצדדים התקיים ביום 15/5/07 בפני כב' השופט פ. שטרק במסגרתו הסכימו ב"כ הצדדים כי יש צורך לברר הטענות באמצעות כלים מקצועיים – תסקיר פקידת הסעד ועפ"י ההחלטה שניתנה בתום הדיון ניתן צו לתסקיר בעניין המשמורת והסדרי הראייה. מאז הגשת התביעה והדיון הנ"ל שהתקיים בעניינם של הצדדים התקיימו דיונים נוספים בעניינם של הצדדים בפני כב' השופט פ. שטרק דיונים ביום: 22/1/08, 5/6/08, 27/10/08, 2/6/09, 8/7/09, 16/3/10 ו-15/10/10.

עוד יודגש כי במרוצת השנים הוגשו בעניינם של הצדדים מס' תסקירים ודיווחים אותם אסקור ועליהם אעמוד בהמשך פסק הדין.

8. עם חילופי המותב בתיק זה התקיים בפני דיון ראשון בעניינם של הצדדים ביום 2/8/12 בסיומו נתנה על ידי החלטה הקובעת כדלקמן:

1. " עוד ביום 17.4.2011 מונה מכון "שלם" ע"י כב' השופט שטארק כמומחה מטעם ביהמ"ש לצורך מתן חו"ד בדבר מסוגלות הורית של ההורים.
 2. יצוין, כי המדובר בהליך המתנהל מספר רב של שנים, כשהנפגעים העיקריים הם הקטינים. בנסיבות אלה, ולאור הקרע העמוק בין הצדדים, אני מורה כי הצדדים יפנו לביצוע הבדיקה בהקדם.
 3. בהתאם להחלטות קודמות, יישא האב בשלב זה במימון העלויות, כאשר העלות הסופית תקבע במסגרת פסק הדין.
 4. בסעיף 11 להחלטתו מיום 17.4.2011, קבע כב' השופט שטארק, כי אין על ההורים להגיש מסמכים למומחה, אלא אם כן יתבקשו לעשות כן.
- בהסכמת הצדדים ובאי כוחם, אני מורה כי כל צד יהא רשאי להעביר למומחה את כל כתבי בית הדין, לרבות החלטות, פרוטוקולים ותסקירים שהוגשו.

5. מכון "שלם" מתבקש לעשות ככל יכולתו על מנת להגיש את חוה"ד בהקדם, על מנת להביא התיק לכדי סיום.
9. ביום 2/12/12 הוגשה לתיק בית המשפט חוות הדעת של מכון שלם.
10. ביום 30/1/2013 התקיים בפניי דיון נוסף בעניינם של הצדדים. בתום הדיון נתנה על ידי החלטה כדלקמן:
- 1" לאחר ששמעתי את הצדדים וב"כ הנני קובע את התיק להוכחות ליום 1.7.2013 משעה: 15:00-11:30.
- תצהירי עדות ראשית מטעם התובע יוגשו עד ליום: 1.5.2013.
- תצהירי עדות ראשית מטעם הנתבעת יוגשו עד ליום: 1.6.2013.
2. ב"כ התובע תגיש שאלות הבהרה לעורכי חוות הדעת תוך 30 יום מהיום.
- העתק מהשאלות יועבר לצד שכנגד ולביהמ"ש. עלויות שאלות הבהרה יחולו על התובע.
3. כבר עתה ועל מנת למנוע תקלה בזימונם של עורכי חוות הדעת, הנני מורה כי ב"כ התובע תעביר העתק הפרוטוקול לעורכי חוות הדעת, אשר יתייצבו לחקירה על חוות הדעת במועד שנקבע.
4. לאור המלצת חוות הדעת של מכון שלם הנני מחייב את ההורים להשתתף בטיפול, הדרכה ותיאום הורי בעיריית ... כמו כן, הואיל ושני הקטינים זקוקים לטיפול רגשי, הנני מורה לשירותי הרווחה בעיריית ... ליתן לקטינים טיפול רגשי. ככל שלא ניתן ליתן טיפול רגשי לקטינים במסגרת שירותי הרווחה יפנו ההורים במשותף לקבלת טיפול רגשי באמצעות קופת חולים.
- למען הסר כל ספק, ככל שהטיפול הרגשי לקטינים ו/או התיאום ההורי, או ההדרכה ההורית יהיו כרוכים בתשלום יישאו הצדדים בחלקים שווים בעלויות.
5. כבר עתה מובהר כי אי השתתפות מי מההורים בהדרכה או התיאום ההורי, תהווה שיקול, במסגרת שיקולים למתן פסק הדין למשמורת.
6. בשולי הדברים יצוין כי טוב יעשה אם שני הצדדים יזנחו את דרך המאבק והקונפליקט הקשה והארוך ביניהם ויתפנו לשם הורות מטיבה עם הקטינים וינסו להגיע להסדר כולל לעניין המשמורת והסדרי הראיה, וזאת לאחר שנים של התדיינות.
11. ביום 22/4/13 הגיש התובע תצהיר עדות ראשית מטעמו. תצהיר הנתבע הוגש ביום 16/6/13 (לאחר המועד שנקבע בהחלטה מיום 30/1/13).

12. ביום 1/7/13 התקיים דיון הוכחות במסגרתו נחקר ד"ר מרדכי שרי על חוות הדעת. בתום הדיון נתנה על ידי החלטה כדלקמן:

- 1." הוצאות העד, בסך 1,500 ₪, בצירוף מע"מ, ישולמו בידי האב.
2. נקבע להמשך שמיעת ראיות ליום 19.8.13 בין השעות 11:30-15:00.
3. ב"כ הצדדים ישתדלו ככל האפשר שהחקירה תהיה קצרה ועניינית על מנת שבאותו היום ניתן יהיה לסיים את שמיעת ההוכחות בתיק, המתנהל מזה מספר שנים. יודגש כי אף הדיון היום נמשך כשעה מעבר לזמן המתוכנן על מנת להשלים את חקירת המומחה".

13. ביום 19/8/13 (במהלך פגרת הקיץ) נשמעו המשך ההוכחות בתיק ושני הצדדים נחקרו על תצהיריהם. בתום הדיון נתנה על ידי החלטה כדלקמן:

- 1." בפני תובענה למשמורת שני קטינים ע.ג. בן 17 על סף בגרות ממש ונ.ג. בת 14.5.
2. ביום 1.7.2013 – נחקר ד"ר מרדכי שרי על חוות דעתו ואף השיב לשאלות ביהמ"ש בעניין הצורך בזימונם של הקטינים בפגישה של ביהמ"ש עם הקטינים (ראה למשל: עמוד 33 לפרוטו').
3. לאור גילם של הקטינים ולאור התמשכות ההליכים והצורך במתן החלטה על יסוד מידע מלא ככל האפשר, לא מצאתי על אף האמור בעדותו של המומחה מניעה למפגש של ביהמ"ש עם הקטינים. הנני סבור כי מפגש זה, אשר ייערך ביחידת הסיוע ובלייווי אנשי מקצוע יכול לשפוך אור ולשמש כלי נוסף בידי ביהמ"ש להגיע להכרעה בתובענה אשר כל כולה עניינם של הקטינים ובנסיבות אלה ולאור גילם והפסיקה הנני סבור כי יהיה זה נכון ראוי וצודק לשמוע את הקטינים.
4. לפיכך, הנני מורה כי המזכירות תקבע מועד לאחר הפגרה למפגש של הקטינים ביחידת הסיוע. המועד יודע לב"כ הצדדים מיד לאחר קביעתו.
5. נאסר על מי מההורים לשוחח עם הקטינים על ההליך המשפטי ו/או להנחותם ו/או להשפיע עליהם בכל צורה לקראת המפגש.

מבלי לגרוע מהאמור ניתן בזה צו לסיכומים:

- סיכומי התובע יוגשו תוך 30 יום מתום הפגרה.
- סיכומי הנתבעת יוגשו תוך 30 יום לאחר מכן.

הסיכומים לא יעלו על 15 עמודים."

14. ביום 21/10/13 רואינו הקטינים ביחידת הסיוע ובהשתתפות העו"ס תמר גוזנר. וביום 23/10/13 הוגש לבית המשפט דיווח יחידת הסיוע (להלן: "דיווח יחידת הסיוע"), עליו אעמוד בהמשך.
15. ביום 16/10/13 הוגשו סיכומים מטעם התובע וביום 4/12/13 הוגשו סיכומי הנתבעת.

המתווה הנורמטיבי

16. **סעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות**, תשכ"ב-1962 (להלן: "החוק") קובע כי בהעדר הסכמה בין ההורים, יקבע בית המשפט את העניינים נשוא **סעיף 24 לחוק**, דהיינו אצל מי תהיה האפטרופסות של הקטין, מי יחזיק בקטין והסדרי הראיה. כל זאת בכפוף ל-"... כפי שייראה לו לטובת הקטין". שאלת המשמורת, מוכרעת לעולם על פי עיקרון "טובת הקטין" שזכה למעמד בכורה והוכר כעקרון על במשפט הישראלי [ראו **בע"מ 9358/04 פלונית נ' פלוני** (לא פורסם), [פורסם בנבו], 2.5.2005; **בע"מ 27/06 פלוני נ' פלוני** (לא פורסם), [פורסם בנבו], 1.5.2006]: "עקרון על הוא זה והוא ניצב כעיקרון מנחה בודד בסוגיות משמורת ילדים, מבלי שיישקלו לצדו באופן עצמאי שיקולים אחרים" סעיף 11 לפסה"ד.
17. לפיכך, בית המשפט אינו כבול בהחלטות קודמות בעניין המשמורת, ואף לא בהחלטה או פס"ד שאישרו את הסכמת הצדדים לגבי משמורת – הסכם הגירושין בין הצדדים, כבמקרה דנן, זאת במידה ומוכח כי טובת הקטינים מחייבת שינוי ההחלטה שניתנה בעניין משמורתם (וראה גם **סעיף 24 לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות**, תשכ"ב-1962, לפיו דין הסכם בין הורים לגבי משמורת קטינים שאושר על ידי בית משפט כדין החלטה, להבדיל מפסק דין).
18. בבוא בית המשפט להידרש לסוגיית משמורת הילדים, עליו לשקול, בכל מקרה ומקרה, את טובתו **הקונקרטית** של הקטין שעניינו נדון בפניו (ראה **בג"ץ 5227/97 דויד נ' בית-הדין הרבני הגדול בירושלים פ"ד נה (1) 453**).
19. ההכרעה בדבר טובתו של הקטין מבוססת, מטבע הדברים, על מכלול הראיות המונחות לפתחו של בית המשפט, ובכלל זה תסקירים וחוות דעת מומחים מקצועיים, להם יש את הכלים המתאימים, המומחיות המקצועית והניסיון הדרוש. חוות דעת של גורמים מקצועיים הינה כלי עזר בעל משקל משמעותי והכרחי בהחלטה בשאלות משמורת והסדריי ראיה. חוות הדעת מספקת התרשמות אובייקטיבית מקצועית, המסייעת לבית המשפט להכריע בסוגיה בעלת רגישות וחשיבות עליונה כגון דא. **בבע"מ 27/06 הנ"ל סעיף 14 לפסה"ד** (נקבע:

"חוות הדעת מהוות חלק חשוב ומשמעותי של מסכת הראיות שבפני בית המשפט, על בסיסה יגבש את תמונת המצב העובדתית בה הוא מכריע. חוות הדעת הן ההופכות את "טובת הילד" ממושג ערטילאי ואמורפי, לבעל ממשות ותוכן קונקרטי. ... המומחים הינם ברי הסמכא באשר לקביעת טובתו של הילד במישור הרפואי, הפסיכולוגי, או בכל תחום אחר לגביו מונו".

בבע"מ 10060/07 פלונית נ' פלוני, [פורסם בנבו] (2.10.2008):

"לצורך בחינת טובת הילד ומלוי המונח במשמעות ובתוכן קונקרטי, נעזר בית המשפט בתסקירי פקידי הסעד ובחוות דעת מומחים, שלהם האפשרות לבחון את המקרה בעין מקצועית ואשר הינם אובייקטיביים בהשוואה להוריו של הקטין, והם מהווים אמצעי משמעותי וחשוב".

20. יחד עם זאת, בסופו של יום לבית המשפט שיקול הדעת הסופי והמכריע האם לאמץ את

המלצות הגורמים המומחים אם לאו. בבע"מ 27/06 פלוני נ' פלונית, הנ"ל נקבע:

"בעניין זה נזכור ונזכיר, כי המומחים הינם ברי הסמכא באשר לקביעת טובתו של הילד במישור הרפואי, הפסיכולוגי, או בכל תחום אחר לגביו מונו. הם בעלי הכלים, הניסיון והמומחיות המקצועיים. יחד עם זאת, הגם שככלל, מטבע הדברים, יינתן במסגרת הבחינה השיפוטית משקל רב ביותר לעמדתם של מומחים מקצועיים, הרי ההכרעה השיפוטית מתחת ידו של השופט היא יוצאת, לא מתחת ידו של המומחה המקצועי. כבכל תחום בו מתבקשת קבלת חוות דעת מומחה, אין בית המשפט משמש "חותמת גומי" לעמדת המומחה המקצועי, אין הוא רואה בה עובדה מוגמרת אלא המלצה אשר ככלל יש ליתן לה משקל רב ביותר, אך לא מכריע. האחריות בקבלת ההכרעה מוטלת אפוא כולה על כתפי בית המשפט ואין הוא חולק בנטל האחריות עם כל מומחה או מומחים מקצועיים, יהיו אלה רבים ככל שיהיו. לפיכך, משהונחה בפני בית המשפט חוות דעת מומחה, וגם אם תהא זו נחרצת, ברורה וחד משמעית, אין בית המשפט פטור מהפעלת שיקול דעת שיפוטי עצמאי בגיבוש הכרעתו"

ועוד ראה ע"מ (חיפה) 384/06 ו' א' נ' ו' (ז') מ' [פורסם בנבו] (28.3.2007):

"ככלל, במקרים בהם בית המשפט מתרשם מרמתו המקצועית של המומחה, יסודיות הבדיקות שנערכו על ידו, וניתוח מעמיק של כל הנתונים הצריכים לעניין, כי אז ראוי לייחס משקל רב להמלצות המומחים, אלא אם קיימים טעמים של ממש לסטות מהמלצות אלה.... ברי כי עמדת המומחים המקצועיים הינה לעולם בגדר המלצה בלבד

וההכרעה הסופית בעניין המשמורת הינה בידי בית המשפט לו נתון שקול דעת שיפוטי עצמאי לפסוק בעניין, תוך שימוש בכל הכלים העומדים לרשותו, ותוך שהוא מדריך עצמו בניסיון החיים, בשכל ישר, ברגישות ובהבנה למצבו המורכב של כל אחד מן המעורבים בעניינים אלה".

21. בית המשפט אינו משמש כ"חותמת גומי" להמלצות הגורמים המקצועיים אלא עליו להפעיל את שיקול דעתו באופן עצמאי (עניין פלוני; ע"א 3798/94 פלוני נ' פלונית, פ"ד נ(3) 133, 157; בע"מ 4259/06 פלונית נ' היועץ המשפט לממשלה [פורסם בנבו], (13.7.06), "בהיעדר ראיות בעלות משקל לסתירת האמור בחוות-דעת המומחים ייטה בית-המשפט לאמץ את מימצאי חוות-הדעת ומסקנותיהן" (רע"א 4575/00 פלונית נ' אלמוני פ"ד נה (2) 321, 332 (2001))."

מון הכלל אל הפרט

22. כאמור לעיל יש להכריע בתובענה בהתאם לעקרון העל של טובת הקטינים ולשם כך יש להסתיע במכלול הראיות שבפניי: תסקירים, חוות דעת, דיווח יחידת ועדויות הצדדים.

התסקירים שהוגשו בעניינם של הקטינים

23. כאמור לעיל במהלך השנים בהן מתנהל תיק זה הוגשו לבית המשפט מס' תסקירים. בסוף התסקיר מיום 26/2/2008 תחת הכותרת "התרשמות ראשונית" מציינות העו"ס שלומית בית הלחמי ופק"ס רונית שרי:

"נראה עד כה מכלל הדיווחים כי אין הם מצביעים על הזנחה או הורות לקויה של האם. יחד עם זאת, האב מוסיף ומתלונן על פגיעות פיזיות שהילדים חשופים להן אצל האם מחוסר השגחה שלה, ועל כך ששעות ארוכות הילדים נמצאים ללא השגחה וללא טיפול הולם, שהם מרבים לבוא אליו כשהם נשורים לבד וכו'. לדברי האם, האב אינו מוכן לעזור בשום דבר הקשור לילדים מלבד לקיחתו אותם בזמנים שנקבעו. היא רואה במאבקו של האב על המשמורת ובתלונותיו על תיפקודה – מסע נקמה בה שמטרתו להקשות עליה ולפגוע בה. היא עושה, לדבריה, כל מאמץ אפשרי, עובדת קשה, משקיעה זמן, אנרגיה וכספים בגידול הילדים, חינוכם, מתן מענה לצרכיהם ואינה מבינה מדוע הוא מקשה במקום לראות עצמו כשותף בגידול ילדיהם המשותפים. היא כועסת על האב שכן היא נאלצת להוציא כספים שאין לה, על הגנה משפטית, ומבזבזת זמן ואנרגיה רגשית שהיתה מעדיפה להשקיעם בשיקום חיה ובילדים במקום במאבקים משפטיים.

טרם הספקנו לסיים את בדיקתנו בשאלת המשמורת ואנו עתידים להפגש עם הילדים, עם כל אחד מההורים ועם שניהם יחד על מנת להשלים את ההתערבות ואת המידע החסר".

24. ביום 3/7/2008 הוגש תסקיר משלים, אשר בשל שביתת העו"ס היה חלקי. מהאמור בדיווח עולה: עפ"י האמור בדיווח תחת הכותרת "רקע" עמ' 1-2 לתסקיר נכתב:

"מדובר בזוג הורים שהנם גרושים משנת 2004, לאחר שהיו נשואים כשמונה שנים ולהם שני ילדים בגילאי 11.5 ו-9. האב מעלה טענות על תפקודה של האם ופנה לבית המשפט בתביעה להעביר את הילדים למשמרתו.

הוגש תסקיר ביניים על המשפחה ב- 26.2.08 ובו כל האינפורמציה הנוספת על המשפחה.

לאחר הגשת תסקיר הביניים נפגשתי עם האב, עפ"י בקשתו, אשר טוען כי אין לו כל יכולת להשפיע על התנהגותה של גרושתו ותגובתו היחידה יכולה להיות רק פניה לרשויות המדינה והחוק, אשר גם הם כדבריו אינם מתערבים בתפקודה הלווי של אם ילדיו. הוא מרגיש שהציפייה ממנו היא שימשיך לשלם מזונות וגם יטפל יותר ויותר בילדיו, אך המשמורת תשאר אצל האם בכדי שיהיה שקט, וזה לא הוגן בעיניו. ואכן זמן קצר לאחר הפגישה פנה האב במכתב תלונה לפקידת הסעד המחוזית גב' ויוי הופמן על התסקיר, שנכתב לטענתו בצורה חד צדדית ולא הוגנת.

לשאלתי על סירובו לשיחות בנושא תיאום הורי שהוצע לו ביחד עם גרושתו, ענה שלהערכתו אין שום סיכוי לשינוי בהתנהגותה של גרושתו ולכן אין כל טעם לתיאום ההורי.

בשיחות הטלפון שקיימתי עם האם עלה מדבריה כי הילדים חרדים מאוד מתביעת המשמורת של האב ומשוחחים על כך רבות עם אימם. בהמשך סיפרה האם פלונית כי היא עוכבה לחקירה במשטרה עקב תלונתו של האב על כך שהיא לא מאפשרת לו לקחת את ילדיו עפ"י הסדרי הראיה, טענה שלדבריה אין לה כל בסיס, וכי כעת נאסר עליה ליצור קשר עימו".

בעמ' 2 לתסקיר תחת הכותרת פגישת אינטראקציה של האב עם הילדים נכתב:

"שני הילדים סיפרו שהם אוהבים לבוא לאבא ושהיו רוצים להגיע יותר בחופשיות לאבא היות והוא גר כל כך בסמוך אליהם, מה שהיום הם עושים פחות כי לדבריהם אבא לא מסכים.

בשיחות שהתקיימו עמו אישר האב את הדברים והסביר כי הוא רוצה להצמד ככל האפשר להסדרי הראיה שנקבעו, עד אשר תועבר

המשמורת אליו. בינתיים, הוא אינו מסכים שהילדים יהיו אצלו יותר זמן ממה שנקבע, בעוד שהוא ימשיך לשלם את המזונות, אך המשמורת הפורמלית תשאר אצל האם, והוא יהיה זה שיקח בפועל אחריות על הילדים ויטפל בהם ובכך יחפה על חוסר התיפקוד שלהם".

פקידת הסעד בקשה להגיש תסקיר משלים ועפ"י החלטת כב' השופט פ. שטרק נקבע כי תסקיר משלים יוגש עד ליום 2/9/08.

25. ביום 4/9/2008 הוגש תסקיר משלים בעניינם של הצדדים בעמ' 2 לתסקיר תחת הכותרת דיון והתרשמות צוין:

"ברצוננו לציין בפני כבוד השופט כי התלבטנו לגבי טובת הקטינים במקרה זה. שני ההורים הנם ראויים, הילדים קשורים אליהם וטוב לילדים אצל שניהם ונשאלת השאלה האם אכן יש מקום לשינוי המשמורת במצב זה.

האב מצידו טוען טענות קשות של הזנחת הילדים ע"י האם ורואה בהעברת המשמורת את הפתרון היחיד לבעיה, כאשר הוא חש תסכול בשל הכספים הרבים שעליו לשלם, לדבריו, תוך ציפייה של האם ממנו לטפל בילדים ולהשקיע בהם ביום-יום, כי לאם, לדבריו, נוח לזרוק עליו את האחריות, כאילו היה הוא ההורה המשמורן.

האם מצידה טוענת כי אינה מצליחה להגיע להידברות עם אבי ילדיה וכי מעולם הוא לא היה מרוצה מהתנהלותה, תמיד הירבה בתלונות וכך היה גם במהלך נישואיהם. לדבריה, לילדים צרכים רבים הכרוכים בהוצאות רבות ותמיד פלוני מסרב לעזור לה, מה שמחייב אותה לעסוק בשלוש עבודות במקביל בכדי לפרנס את ילדיה. לטענתה היא מגדלת את ילדיה לקראת עצמאות בעוד פלוני רואה זאת בדרך אחרת. היא אינה מבינה מדוע הוא מרבה להתלונן על אימהותה שהנה טובה דייה בעיניה וסבורה כי תלונותיו מקשות עליה מאוד ואף גורמות לפגיעה בסמכותה ההורית כלפי ילדיה.

לאחר בדיקה מעמיקה שלנו, אנו מתרשמים כי הקושי המרכזי עבור הילדים אינו מגוריהם אצל אמם אלא הסכסוך הקשה בין ההורים שעדיין לא הגיע לסיומו, למרות שחלפו ארבע שנים מאז שהתגרשו ההורים, ובעיקר מעצם קיומם של הבדלים תהומיים בגישת ההורים לגבי חינוך ילדיהם".

בעמ' 5 לתסקיר ולסיכום הומלץ כדלקמן:

"לסיכום, אנו מאמינים כי טובת הילדים נכון להיום היא לא לבצע שינוי במשמורת ולאפשר להם להמשיך ולהתגורר בבית האם, זאת גם עפ"י

רצונם כפי שבא לידי ביטוי בביקור הבית ובפגישתי האישית עם ע.ג.. יחד עם זאת אנו נעקוב תקופה הקרובה אחר התנהלות השינויים, כפי שלקחו על עצמם ההורים, ובמידה ולא יהיה שיפור במצבם של הילדים, **נדון שוב בשאלת המשמורת".**

26. ביום 7/9/09 הוגש תסקיר משלים קצר ולפיו:

"כידוע לכבוד בית המשפט, הצדדים הסכימו לתהליך של תאום הורי ביניהם. הם אף החלו את הטיפול אולם הוא נפסק עקב העדר שיתוף פעולה של האב. לפני כשבועיים פנתה אלי האם ושיתפה אותי בקשיים שונים בהסדרי הראיה כאשר היא הדגישה את הצורך לתאום לגבי חופשת הקיץ. הפניתי אותה חזרה לעו"ס התאום ההורי. מדיווח של עו"ס התאום ההורי, הגב' דוקי אופיר, עולה כי האם פלונית פנתה אליה שוב לאחרונה בבקשה לתאום בנושאים שונים, אולם האב לא פונה אליה ואין שיתוף פעולה מצדו, על כן אין באפשרותה לסייע להורים במצב זה. עם זאת, תשמח המתאמת ההורית להיות להם לכתובת, בתנאי שהאב ישתף פעולה עם התהליך. לדבריה, ידוע לה כי ההורים ידעו גם תקופה רגועה ביניהם, ויש להניח כי אילו התאום ההורי היה נמשך, ניתן היה לשמר אצלם את יכולת ההידברות ופתרון הבעיות שצצות באופן שוטף במהלך החיים".

המלצות התסקיר המשלים היו כי על ההורים לפנות בהקדם לחידוש תהליך התאום ההורי ביניהם וכי על התובע לשתף פעולה עם התהליך.

27. תסקיר נוסף בעניינם של הצדדים הינו תסקיר מיום 31/01/2010. המדובר בתסקיר מקיף המשתרע על פני 10 עמודים ואשר נערך לאחר מפגשים עם הצדדים ביחד ולחוד, ביקורי בית, מפגש עם הילדים דיווח מיועצת בית הספר של הקטין ע.ג., סיכום טיפול מהפסיכולוגית של ע.ג. – הגב' ד.פ. וועדת תסקירים שהתקיימה ביום 25/1/2010. המדובר אפוא בתסקיר המהווה את התסקיר העיקרי והמרכזי בעניינם של הצדדים הן לאור היקפו, המקורות שעמדו לרשות עורכי התסקיר ומועד נתינתו – לאחר תקופה בת מס' שנים של קשר של הצדדים עם גורמי הרווחה. וכך באו לידי ביטוי הדברים בתסקיר. בפרק שעניינו "**עמדת האב**" נכתב:

"לאחר שפלוני העלה את טענותיו כלפי פלונית בשיחות משותפות במשרדנו, **הצענו להורים להגיע להסדר של משמורת משותפת** על מנת שילדים תהיה כתובת בכל שעות היום בשני הבתים של הוריהם ובכך ימנע המשך המאבק על המשמורת.

פלוני מתנגד לכך בכל תוקף, לדבריו הוא אינו סומך על פלונית ואינו מוכן להסדר של משמורת משותפת אשר מצריך אמון ושיתוף פעולה: לדבריו, פלונית מנסה פעמים רבות לסחוט אותו מבחינה כספית על אף שהוא משלם את מזונות הילדים באופן מלא ומסודר. לדוגמה הוא מציין, כי בבר המצווה של ע.ג., הוא ופלונית אמנם סיכמו את חלוקת ההוצאות ביניהם אך פלונית גם הפעם לא עמדה בהתחייבויותיה ובסופו של דבר כל ההוצאות חלו עליו. כך גם בטיול צופים שפלונית התחייבה לשלוח עם הילדים כסף אך לא שלחה, והשאירה אותו לפתור את הבעיות. על כן הוא אינו סומך על פלונית ואינו מוכן לשיתופי פעולה איתה. לסיכום, פלוני רואה בפלונית אמא אשר מזניחה את ילדיה, חסרת אחריות ומסירות לילדים, שלא ניתן לסמוך עליה. על כן הוא מבקש את משמורתם."

בפרק שעניינו "עמדת האם" נכתב:

"לאורך כל השנים פלונית הביעה הסתייגות מההאשמות של פלוני כלפיה. לדבריה פלוני מנסה לנקום בה באמצעות תביעת המשמורת ואינו מניח לה לנפשה. היא רואה בכך את הצורך שלו לשלוט בה גם לאחר סיום הנישואים ביניהם. לדברי פלונית, היא מתפקדת באופן מסור מאוד כלפי ילדיה, היא רוכשת בעבורם כל דבר אשר הם חפצים בו, עובדת במס' עבודות על מנת לספק את צרכיהם ורצונותיהם. לדבריה, פלוני מחבל לאורך השנים בקשרים הטובים בינה לבין ילדיה, דבר אשר מקשה עליה מאוד.

כמו"כ פלונית העלתה קשיים רבים בטיפול בע.ג.. לדבריה הוא מדבר בגסות ובתוקפנות אל נ.ג. ואליה והיא אינה מצליחה לחנכו.

וכך, לפני מס' חודשים, בשיחה משותפת במשרדנו עם שני ההורים, פלונית העלתה הצעה שפלוני יקח את ע.ג. אליו, כי קשה לה מאוד איתו. לדבריה, פלוני אינו מבין עד כמה זה קשה לגדל את הילדים, ובכך שיקבל את משמורתו של ע.ג. הוא ילמד ויבין את גודל הקושי ואולי יניח לה לנפשה. לגבי הבת נ.ג., סירבה פלונית להעבירה למשמורת האב. לטענתה, נ.ג. היא ילדה מקסימה והן מסתדרות מצוין והיא לא מסכימה להפרד ממנה.

לסיכום, האם היתה מוכנה להעברת המשמורת של ע.ג. בלבד אל האב, האב התנגד וטען כי הוא מוכן לקבל אליו רק את שני הילדים יחד."

כעולה מהתסקיר ותחת הכותרת "עמדת הקטינים" עולה כי אלה "אדישים" לשאלת המשמורת, אינם חרדים מהאפשרות של שינוי משמורת ולא הביעו התנגדות לעבור ולהתגורר אצל האב.

"על מנת לבדוק את עמדת הילדים בנושא שינוי המשמורת, הזמנו את שני הילדים לשיחה משותפת במשרדנו. בשיחה נבדקה גם עמדתם לגבי הפרדה ביניהם, כפי שהציעה האם, לפיה ע.ג. יגור עם האב ונ.ג. עם האם. מהתרשמותנו עולה כי הילדים מהווים מערכת תמיכה אחד כלפי השני וחשוב לשמר את מערכת התמיכה הזו, בעיקר במצב בו ההורים נלחמים זה בזה והילדים חשופים למלחמות ביניהם ואף מהווים גורם פעיל בסכסוך.

בנוסף התרשמנו כי הילדים אינם חשים חרדה מהאפשרות של שינוי משמורת. הם לא הביעו התנגדות לעבור להתגורר אצל האב, אמרו שלא משנה להם היכן יגורו. ניכר היה שהם שומרים על נאמנות כלפי שני הוריהם ונמנעים מלפגוע. עם זאת נ.ג. ביקשה מאד שהסכסוך הזה כבר ייפתר ושתקבל החלטה לכאן או לכאן, כי קשה להם במצב הקיים. נ.ג. הרשימה כילדה הורית, עם חלקים מרצים באישיותה כמו גם בוגרים מכפי גילה. ע.ג. לעומתה ילדותי לגילו ולא בשל, נוטה לליצנות לא מותאמת ולהתנהגויות אגרסיביות. בפגישה לא ענה לעניין, לא היה ברור בהצגת רצונותיו או קשייו".

בהמשך התסקיר תחת הכותרת "דין והמלצות" נכתב:

"מדובר בשני הורים אשר עסוקים מאוד בשנים האחרונות במאבק ביניהם, זאת בנוסף לפערים הגדולים מאוד בגישות החינוכיות ביניהם. גם להערכת חברי ועדת התסקירים מדובר בסכסוך מורכב וסבוך: לפנינו שני הורים המסורים לילדיהם אך עסוקים בקונפליקט ממושך הנמשך מספר שנים, קונפליקט אשר שוחק את שניהם ואת ילדיהם. קיימים אצלם משקעים שקשה לגשר עליהם, בעבר הסכימו ההורים על הקפאת ההליכים המשפטיים ועל פניה להליך של תיאום הורי, אולם ההליך לא צלח שכן האב הפסיק אותו בטענה שאין לו אמון באם.

הילדים הנמצאים בתוך הסכסוך סובלים כאשר לע.ג. ישנם קשיים רגשיים בולטים. ברור לנו והן לחברי ועדת התסקירים, כי יש צורך בשינוי, מאחר שהמצב לא יכול להמשך כך יותר.

האב – התרשמותנו מהאב הינה של אדם אשר טובת ילדיו חשובה לו, הקשר עימם הדוק ביותר והוא מעורה בכל הנעשה בחייהם. פלוני מצטייר כמסור לילדיו, הוא מבקש ולדבריו גם פנוי כיום להקדיש את כל זמנו לגידולם.

אנו שומעים את תלונות האב על העדרות האם מחיי הילדים, אך אין באפשרותנו לבדקן, מה גם שהאם מכחישה את הדברים וטוענת שלא היו דברים מעולם.

בוועדת התסקירים האב שידר יאוש והרשים שהוא "נמצא על הקצה". במהלך השנים שחלפו מאז הפרידה, עשה, לדבריו, מאמצים למצוא את הדרך למזער נזקים לילדים אך ללא הצלחה. הוא חצוי, דבר שהיה בולט גם בוועדה. אין לו אמון, ניכר כי הוא מאוד סקפטי לגבי האם, מאוד מאוכזב ונוטה להשליך על אנשי הטיפול השונים את הקשיים. לא מאמין שיש מי שיכול יכול להבינו.

ואולם, אף שהאב הרשים כאב מעורב, מסור ומחובר לילדיו, עדיין נותרו אצלנו שאלות פתוחות: אנו מתלבטים, למשל, בשאלה אם לגובה המזונות יש חלק במניע של פלוני לתבוע את המשמורת: פלוני ציין לא פעם כי הוא משלם לפלונית סכום מזונות גבוה מידי, תוך ציפייה שפלונית תדאג לכל צרכי הילדים ותהווה כתובת עבורם, אך עם השנים הוא נחשף יותר ויותר לדרישות של הילדים ממנו, הן מבחינה כלכלית והן מבחינת רצונם לשהות יותר במחיצתו. הדבר כרוך בהוצאות נוספות שחלקות עליו, בנוסף על הסכומים שהוא כר משלם לפלונית עבור הילדים. הוא מסביר שנוצר מצב שבו פלונית היא המשמורת הפורמלית, אבל בפועל הוא זה שנושא ברוב העול, לכן הוא רוצה לתת גושפנקא למצב הקיים, לפיו אם הילדים באמת נמצאים איתו יותר והוא זה שדואג להם ביום-יום יותר מאמם, אזי שיגורו איתו.

התלבטות נוספת שלנו קשורה להצהרותיו כי רק טובת הילדים לנגד עיניו, זאת אל מול ההאחזות שלו במאבק המשמורת מול האם: פלוני אמר לנו מפורשות, שאם גם הפעם הוא לא יקבל את המשמורת, הוא מרים ידיים, לא איכפת לו מכלום, הוא מפסיק להשקיע בילדים, מפסיק לעזור לאמם לטפל בהם "ונראה אותם מסתדרים בלעדי...". כשדבריו, הוא יקח אותם בדיוק לשעות שנקבעו ותו לא. ואנו שואלים כיצד אמירה זו עולה בקנה אחד עם טובת הילדים, אשר זקוקים לו, נשענים עליו, סומכים עליו – והוא יודע זאת היטב?

האב מדבר על "הכל או לא כלום": או ששני הילדים יעברו אליו, או שהוא יוצא מהתמונה. מצד שני הוא מאוד לוח על העברת המשמורת אליו כאילו זוהי חזות הכל".

באשר לאם מתרשמת הוועדה:

"התרשמותנו מהאם הינה כי היא דואגת לכל צרכי ילדיה מבחינה חומרית. פלונית דואגת שילקוטי הילדים יהיו מצוידים בכל מה שנדרש ואף מעבר, הם לבושים באופן מסודר ואיכותי, וביתם מצויד בכל טוב מבחינה חומרית. יחד עם זאת, פלונית מראה סימני עייפות מגידול ילדיה. היא בעצמה ציינה בפנינו מס' פעמים שקשה לה מאוד לגדל את

הילדים לבדה והיא מרגישה מצידו של פלוני לא רק חוסר תמיכה אלא אף ניסיונות חבלה בלתי פוסקים בתפקודה.

לעיתים התרשמנו כי הגישה של פלונית לעצמאות הילדים והשאתם דם שעות רבות נובעת מחוסר יכולתה להתמודד עם האתגרים הרגשיים אשר עומדים בפניה בגידול הילדים ומהצורך שלה כיום להשקיע בעצמה, בזוגיות חדשה ובחייה שלה.

פלונית לא הצליחה, כאם משמורנית, להשפיע על בנה שיטול תרופות אשר יכולות לעזור לו, פלונית לא הצליחה להביאו לטיפול פסיכולוגי בצורה מסודרת והיא אף ביקשה מפורשות להעביר את משמורתו לאביו. גם באופן בו פלונית מתמודדת עם הקשיים בקשר שבין הילדים, ניכר, כי פלונית מעדיפה לא להתמודד ישירות עם הקושי אלא מבקשת להפריד אותם פיזית במקום לנסות לגשר ביניהם ולחזק את הקשר ביניהם כאחים.

היכולת לה להעניק לילדים את צרכיהם הפיזיים והחומריים הינה טובה והיא עושה זאת מכל הלב ומרעיפה עליהם אף יותר מהרגיל. פלונית משקיעה זמן רב בעבודה מחוץ לבית במס' מקומות עבודה על מנת לספק את הצרכים החומריים, אך עם זאת ניכר כי פלונית אינה מבינה או אינה מקבלת את העובדה שהזמן הרב שהילדים אינם שוהים במחיצתה, מקשה עליהם מאוד ושולח אותם לחפש את הקירבה הרגשית אצל אביהם.

אנו שיתפנו את פלונית בהתלבטויותינו, אשר גרמו לה כנראה לבחון מחדש את התנהלותה אל מול הילדים. היא דיווחה לאחרונה כי היא הורידה מעצמה מקום עבודה אחד, היא נמצאת יותר בבית ויותר מקדישה לילדים. לדבריה, השתפרו גם היחסים בינה לבין ע.ג... איננו יכולים לאמת את דבריה, מה גם שהאב טוען ששום שינוי מהותי לא חל בהתנהלותה.

אנו התרשמנו מאשה תלותית, אשר במהלך השנים נשענה על פלוני ובהמשך על בני זוג אחרים אשר סייעו לה בגידול הילדים. לא ברור מהו פוטנציאל תפקודה ללא סיוע מהסביבה. קיימת מצידה תובענות לעזרה, דרשנות וצורך להאחז בסביבה. פלונית אינה מודעת לחלקים האלה שבאישיותה. השיטה שאותה היא מעדיפה לנקוט היא סגירת תיקים בביהמ"ש ללא שינוי בפועל, כשהיא אינה מחויבת לשינוי למרות שהתחייבה לו. גם את מפגשי ההדרכה ההורית והיעוץ – לא השכילה ליישם."

בהמשך התסקיר עומדות עורכות התסקיר על ההתלבטות באשר להכרעה הנכונה:

"אנו התלבטנו ארוכות באשר להכרעה הנכונה מבחינת הילדים במצב הנתון: אמנם, האב מעמיד את שאלת המשמורת כקריטית לגבי מצב הילדים, אך לאור אופי הסכסוך ואישיות ההורים אנו חוששים שהעברת משמורת לאב לא תשיג את הרגיעה הנחוצה בחיי הילדים כי המאבק בין ההורים על "תואר המשמורת" יימשך ויימשך ולהערכתנו עלול לגרום להסלמה נוספת ולהימשכות הסכסוך, כאשר הילדים בתוך.

מחד, אנו סבורים כי בשלב זה של חייהם זקוקים הילדים לדמות חזקה ובעלת השפעה וכוח אשר תהיה זמינה להם שעות רבות במהלך היום ותהיה מחויבת לגידולם. נראה כי כיום האב פנוי יותר ומחויב יותר לביצוע המשימה ויתכן כי בשלב זה האם תהיה מסוגלת להעניק לילדיה יותר מבחינה רגשית אם ייחסך ממנה הצורך להיות עסוקה במילוי צרכיהם הפיזיים והחומריים ביום-יום, וכך תוכל להתפנות להעשרת הקשר עימם.

ברור לנו גם, שהים סובלים מהמצב הממושך של חוסר וודאות באשר למקום שהותם וכן מהקונפליקט הממושך שבין הוריהם.

עד עתה חזרנו והמלצנו בתסקירינו הקודמים על משמורת לאם, תוך שותפות מלאה של האב. ההמלצות לא יושמו, בעיקר ע"י האם, כך גם ע"פ התרשמות חברי ועדת התסקירים.

לפיכך, הוסכם על דעת חברי הוועדה כי יש להרחיב את הימים בהם הילדים שוהים אצל האב, שכן האב הרשים את חברי הוועדה כמסוגל לקחת על עצמו את הטיפול בילדים, כולל טיפול פסיכולוגי ותרופתי לע.ג. עפ"י הנדרש (דבר שהאם, כאמור, לא הצליחה לבצע).

חברי הוועדה לא ראו מניעה להעביר את הילדים לאב שכן מדובר באב אחראי ומסור לילדיו. אולם עדיין נותרה דאגה לגבי אופי המשך הסכסוך והשלכותיו על הילדים: האם אמנם מצהירה כי היא מוכנה לשותפות עם האב, אך בפועל היא מעבירה אליו במהלך השנים את האחריות וגם הילדים רואים באב כתובת זמינה יותר לבעיותיהם. האם נשענת על האב, סומכת עליו, מרשה לעצמה לא להתחייב, לא לקחת אחריות מלאה על הילדים, כי היא יודעת שהאב ימצא שם בזמן הנכון ובמקום הנכון כדי לחלץ אותה במצבי דחק: כאשר לא מספיקה לחזור בזמן, או כאשר צריך להבהיל את אחד הילדים לביה"ח, או לשלם עבור פעילויות של הילדים. אולם, בו בזמן היא מסרבת להעביר אליו את שרביט "המשמורת" ונלחמת על התואר באדיקות, משל היתה רוצה ליהנות משני העולמות: להיות אם משמורנית בהגדרה, אך להישען על האב שיגבה אותה כשהיא צריכה. הדבר מעורר אצל פלוני תחושה של ניצול ושימוש לרעה, תחושה שהיא מובנת לנו מאוד.

אולם, בתגובה, וגם במעמד הוועדה, פלוני "מאיים" שאם לא יעבירו את המשמורת אליו הוא ירים ידיים ויהיה זמין פחות לילדים. אמירה זו מעוררת אצלנו ספקות לגבי יכולתו להתעלות על עצמו במובן של יכולתו להכיל את הפגיעה הנרקיסיסטית שאותה הוא חווה מגרושתו, ולהתמודד איתה באופן בוגר ואחראי דיו אל מול ילדיו, מבלי שהם ייפגעו עוד יותר. האב, בדומה לאם, נצמד גם הוא להגדרות קונקרטיים של "משמורת" ואינו מוכן לוותר על המאבק מול האם. גם כשהילדים נמצאים אצלו יותר ממה שנקבע ורואים בו כתובת, הוא בוחר לחוש קורבן, להרגיש מנוצל ולא מסוגל להרפות מהמאבק. חשיבתו הדיכוטומית של "הכל או לא כלום" מעוררת בנו חשש מפני יכולתו של האב לעמוד בתכנית של אחריות מלאה על הילדים ללא תהליך ביניים, שבו תינתן גושפנקא לצב הקיים בפועל, כאשר האב מעורב מאוד בחיי הילדים, אך הדברים ייבחנו שוב לפני הכרעה סופית".

בהמשך תחת הכותרת "סיכום" נכתב:

"ברור לנו שיש מקום להגדיר מחדש את מקומו המשמעותי של האב בחיי היום יום עם ילדיו.

בפועל, ההורים מתחלקים ביניהם בטיפול בילדים אולם הדבר נעשה תוך כדי חיכוכים ותחושות של ניצול, כאשר האב חש שהוא נושא ברוב הנטל אך לא מקבל על כך תמורה הולמת ולא הערכה הולמת. למעשה אנו חשים כי לפנינו שני הורים אשר מתקשים לשים את טובת ילדיהם לנגד עיניהם בעדיפות ראשונה, ושניהם עסוקים קודם כל בצרכיהם הלא מסופקים, כל אחד בצרכיו שלו.

על כן, לאור התרשמותנו כי שני ההורים אינם בשלים לשאת באופן בלעדי בעול גידול הילדים, אנו שקלנו לעומק את סוגיית האחריות ההורית המשותפת בהקשר להורים אלה: בהתבסס על דו"ח הביניים של ועד שניט, הוועדה לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין – אשר פורסם בדצמבר 2007, לפיו ראוי כי שני ההורים ישאו באחריות כלפי ילדיהם במשותף למימוש זכויותיהם, אנו בחנו את האפשרות של שיתוף פעולה הורי בקרב הורים אלה:

"על פי תפיסת האחריות ההורית המשותפת נדרשים ההורים לשותף פעולה ביניהם במטרה להבטיח את זכות ילדם לקשר מיטבי עם כל הורה, גם בעת פירוק התא המשפחתי. על מנת לעודד שיתוף פעולה שכזה למימוש האחריות ההורית, סבורה הוועדה שעל החוק לעודד את ההורים להסתייע בצד שלישי המקובל על שניהם או במטפל מקצועי או מגשר כדי לערוך במשותף "הסכם

הורות" לעת הפירוד, כנהוג במדינות שונות. מטרת הסכם ההורות היא לפרוס בפני ההורים את הנושאים הדורשים הסדר בנוגע לאופן התנהלותם על מנת לממש את האחריות ההורית שלהם. התמקדות זו, בעניינים של שיגרת החיים, מאפשרת להימנע מדיונים עקרוניים ואמציונאליים שאינם מקדמים את טובת הילד; ההידברות מוכיחה להורים שהם יכולים להגיע להסכמות בדרכי שלום, וכי יכולת זו תסייע להם בפיתרון מחלוקות עתידיות".

קיווינו כי נצליח להביא את ההורים לידי מימוש תפיסת אחריות הורית משותפת זו, אולם, נוכחנו לראות, כי בשל חוסר האמון בין ההורים, הקונפליקט הגבוה שאינו מגיע לידי סיום והיותם ממוקדים כל אחד קודם כל במילוי צרכיו, אין הם מסוגלים, לצערנו, בשלב זה של הסכסוך המתמשך ביניהם, להגיע לידי שותפות הורית, שהיתה ללא ספק מועילה מאוד לילדיהם ומעמידה את סיפוק צרכי הילדים לפני סיפוק צרכיהם שלהם.

לפיכך, אנו מחויבים בהמלצותינו להתחשב ביכולתם המוגבלת הורים אלה להפרדה בין צרכיהם לבין צרכי הילדים, בין יכולתם לשתף פעולה ולהתגמש כדי לספק לילדיהם סביבה תומכת ונטולת מאבקים, ובין הפגיעות שלהם זה מזה – אל מול הצורך להיות 100% הורה למרות הקשיים שמערים ההורה השני – ועל כן אנו ממליצים להגדיר מחדש גבולות ברורים בחלוקת התפקידים ובחלוקת הימים ביניהם, כאשר הילדים ישהו עם האב יותר, אולם כל הורה יהיה אחראי ב-100% על כל נושא הקשור בילדים, בימים בהם הילדים שוהים אצלו. לפיכך אנו ממליצים: ".

המלצות התסקיר בסופו של יום היו כדלקמן:

- 1" **הילדים ישהו עם האב 4 ימים בשבוע.**
2. הילדים ישהו עם אימם 3 ימים בשבוע.
3. כל הורה יהיה אחראי באופן בלעדי לצרכי הילדים בימים שבהם הילדים שוהים אצלו.
4. במידה והאם תתקשה לטפל בילדים, האב יוכל לקבלם ליום נוסף.
5. בעוד 6 חודשים תיבחן התוכנית והשפעותיה על הילדים.
6. כמובן שלתכנית זו ישנן השלכות כספיות אשר מומלץ שידונו בביהמ"ש.

7. מוצע כי ביהמ"ש יכריע בשאלת הסמנטיקה וההגדרה המשפטית של המצב החדש המומלץ.
8. במידה וביהמ"ש יאמץ את המלצותינו, נוכל להפגש עם ההורים לשם חלוקת הימים האופטימלית ביניהם.
9. נודה על קבלת העתק ההחלטה".

28. ביום 15/4/10 נחקרה העו"ס מיכל אניקסטר – טורגן על התסקיר מיום 31/1/10. מעדותה של העו"ס עולה בצורה ברורה כי מתן המשמורת לידי האב לא תפתור את הקונפליקט בין ההורים.

בעמ' 5 שורות 16-הסוף העידה העו"ס:

"אני רוצה לומר מה אני חושבת היום אחרי שמעבר לתסקיר היה עוד ישיבה של צוות רב מקצועי אני חושבת שנכון להורים שניהם להיות במשמורת משותפת אני חושבת שהאחריות ההורית של שני ההורים ושניהם מאוד מתעסקים כל אחד בהורה השני מה הוא לא עושה ופחות עסוקים במה כל אחד עושה ויכול לעשות יות רטוב אני רוצה לשנות את זה ולא מדברת על מה שנעשה לפני שנה ושנתיים. נכון כי ההורים יהיו במסגרת משמורת משותפת, אחריות הורית משותפת, ולכל אחד 100% כשהילדים אצלו. מי שסובל זה הילדים".

בעמ' 6 לעדותה עמדה העו"ס על הקושי במשמורת משותפת נוכח הקונפליקט והיחסים הקשים בין ההורים תוך שהיא מציינת (עמ' 6 שורות 6-12):

"בעבר היתה תמימות דעים כששני הורים נמצאים בקונפליקט זה לא מסתדר. היום אני חושבת שהמגמה ואני יכולה להגיד על עצמי כאיש מקצוע כן להעביר השיח לחשיבה של אחריות הורית משותפת, ההורים האלה צריכים לעשות את זה אך בליווי ותמיכה ויש לנו תיאום הורי. אני יודעת שלפני שנה הם הלכו לתיאום הורי, צריך לעשות את זה שוב. אני לא רוצה לשלוח אותם למשמורת משותפת לבד. הם צריכים תיאום הורי ויעזרו להם לשניהם. הם צריכים לקחת אחריות ויעשו תיאום ביניהם על מנת לשפר מצבם ומצב הילדים. זו ההמלצה שלנו לטובת הילדים".

29. עמדתה הברורה של העו"ס כעולה מעדותה היא כי העברת המשמורת לתובע אינה לטובת הקטינים ראה עמ' 7 שורות 22-30:

"ש. אני אומרת לך שהם לא במקום אחר מלפני שנה. כל הליך טיפולי הוא טוב אך את תולה הרבה מאוד על התיאום ההורי הזה וזה לא פתרון קסמים.

ת: נכון אך נוכחתי לדעת כי בתיק הזה צריך להביא הורים לנהל שיח ביניהם ולהיות מתואמים. לעשות הורה אחד משמורן והאחר לא משמורן בתיק זה זה לא לטובת הילדים. הילדים בתווך והם נפגעים.

ש: לפי ההמלצות שלך עולה כי את רוצה להמליץ על משמורת לאב והסדרי ראייה נרחבים לאם למה את לא עושה את זה.

ת: העברת המשמורת לאב לא תקדם את טובת הילדים בתיק זה, היחסים בין ההורים ימשיכו להיות אותם יחסים על גב ההורים גם כשהמשמורת תעבור לאב".

30. מהמשך עדותה של העו"ס עולה כי המדובר בשני הורים מתפקדים ואין יתרון למי מהם על משנהו:

"ש. כשהם התגרשו המשמורת אצל האם. בתסקיר שלך בהרבה מקומות יש ביקורת על תפקוד האם ויש הסבר שהאב מתפקד יותר טוב כהורה. המשמורת אצל האם והיא משמורן יחיד וזה לא עובד, למה את חושבת שמשמורת משותפת תעבוד ואצל האב היא לא תעבוד?

ת: יש פה שני הורים מתפקדים. אני לא כתבתי את התסקיר אך מצוין בו שהיתה תחושה שלאם היו איזה שהם קשיים. אני לא חושבת שמישהו מתפקד יותר טוב.

ש: את ערה לתלונות של האב כנגד אשתו על השארת הילדים לבד, הזנחה, תפקוד בלימודים, זה נבדק על ידכם.

ת: לא נבדק על ידי. בחודשיים שלושה אחרונים אני מצאתי אמא מעורבת ונמצאת בתמונה ועושה מאמצים על מנת שהילד שלה יקבל ריטלין. אני שלושה חודשים בתמונה. אני לא כתבתי את התסקיר ולא הייתי חלק ממנו. אני פקידת סעד מחליפה".

31. בתום הדיון קבלו הצדדים את המלצת בית המשפט (כ' השופט פ. שטרק) לפיה פקידי הסעד יגישו דו"ח משלים תוך 60 יום כשהצדדים ישתפו פעולה על כל המבוקש מהם לרבות קשר עם המתאם ההורי.

32. הליך התאום ההורי בין הצדדים לא צלח. ביום 25/10/10 הגישה פקידת הסעד עדכון לבית המשפט עפ"י החלטת כב' השופט פ.שטרק מיום 14/10/10. עפ"י האמור בעדכון תומכת פקידת הסעד במינוי מומחה לצורך בדיקת המסוגלות ההורית.

33. ביום 17/4/2011 נתנה ע"י כב' השופט פ.שטרק החלטה כדלקמן:

- 1" ביום 15.04.10 התקיים דיון במעמד הצדדים ופקידת הסעד.
2. באותו דיון עמד על הפרק, שאלת מינוי מתאם הורי או כל אמצעי אחר לקידום הקשר בין האב לילדיו.
3. הצדדים הסכימו להמלצות פקידת הסעד.
4. עולה מהודעת האב מיום 02.09.10 מזווית ראייה שלו, הניסיון של תיאום הורי נכשל. לכן ע"פ המלצת פקידת הסעד יש למנות מומחה לבחון מסוגלות הורית הצדדים.
5. האב הגיש הודעה לפיה יש למנות מומחה כדי לבחון מסוגלת ההורית של הצדדים. האם בתגובתה חולקת על עמדת האב.
6. פקידת הסעד בהודעתה מיום 25.10.10 וממליצה היום למינוי מומחה לבחון מסוגלות הורית ההורים.
7. המלצת פ"ס נמסרה לבית המשפט במהלך שבתון מותב זה. לכן התעכבה מתן ההחלטה עד היום, על כך יש להצטר.
8. לאחר עיון בפרוטוקול הדיון מיום 15.04.10, הודעת האב, תגובת האם והמלצות פ"ס, ניתן לקבוע שניסיון "תיאום הורית" הגיע לקיצו.
9. לבית משפט עומדים מספר כלים להביא ההורים להבנה, היכן טובת הילדים וכמה הסכסוך בין ההורים גורם נזק להם.
10. היום אין מנוס אלא למנות מומחה, לבחון את מסוגלות הורית ההורים, להמליץ דרכי טיפול בהורים וילדיהם.
11. הנני ממנה את ד"ר מרדכי שרי ממכון שלם, רחוב אוסישקין 23 בראשון לציון, טל': 03-9547623.
על הצדדים לשאת בחלקים שווים בשכ"ט.
על המכון להיפגש עם הצדדים והילדים בטרם קבלת מסמכים.
אין על ההורים להגיש מסמכים למומחה, אלא אם כן נתבקשו לעשות כן.
על הצדדים להפקיד חלקם בשכ"ט בקופת בית המשפט בטרם תחילת עבודת מכון שלם".

חוות הדעת של מכון שלם מיום 30/10/12 (להלן: "חוות הדעת")

34. כאמור לעיל בדיון שהתקיים בפניי ביום 2/8/12 הוריתי לצדדים להשלים את ההליכים בעניין קבלת חוות הדעת. ביום 2/12/12 הוגשה לתיק בית המשפט חוות הדעת של מכון שלם (חוות הדעת משתרכת על פני 51 עמודים). כבר בפתח הדיון יצוין כי המלצת חוות הדעת כי לא יחול שינוי בזהות ההורה המשמורן וכי **המשמורת על הקטינים תהא בידי אמם**. במסגרת חלק זה בפסק הדין אביא במלואו את האמור בחוות הדעת וזאת מעמ' 41 לחוות הדעת שכן חלק זה מהווה למעשה סיכום ותמצית של חוות הדעת. כאמור בחווה"ד ממצאי הבדיקות עולה התמונה הבאה:

מבדיקתו של הקטין ע.ג. עולה כי: ע.ג. לא רצה לשתף פעולה עם האבחון הנוכחי, כמו מה שניתן היה להבין כחוסר רצונו לשתף פעולה ולנקוט עמדה במאבק המתמשך בין הוריו. היכולות הקוגניטיביות שלו ממוצעות, עם פערים משמעותיים לטובת החלק המילולי. יתכן כי העייפות הביאה להנמכה זו, כמו גם חוסר כוחות ביצועיים. הממצאים הבולטים ביותר היו אי ספיקת כוחות קיצונית, הנובעת ממערך כוחות נמוך אל מול מסיכת לחצים מסיבית ביותר. הלחצים מורכבים מחסכים ראשוניים רבים, תחושות חוסר אונים ורגשות שליליים לא מעובדים המופנים כלפי עצמו. ע.ג. חווה את הוריו באובייקטים שלמים, אך תוקפניים ומורכבים, כאשר המלחמה הניטשת מזה שנים רבות בחוץ, נותנת את אותותיה גם בנפשו ולא מאפשרת התפתחות תקינה. ע.ג. עסוק, יותר מכפי שהיה רוצה, במאבק בין הוריו, אין לו די פנאי ואנרגיה להפנות למשימות ההתפתחותיות העומדות בפניו, והוא אכן אינו די בוגר או בשל כמצופה בגילו. שיתוף הפעולה היה כאמור חלקי, וע.ג. היה הגנתי. יתכן כי קיימים תכנים נוספים בהם עסוק, שלא באו לידי ביטוי באבחון הנוכחי. שני המקרים המתוארים ברקע שלו (על גברים שלקחו אותו מהבית על מנת להכותו) וכמובן אירוע התקיפה המינית המוכחשת על ידו, מדאיגים ביותר ומטילים בספק את יכולתו של ע.ג. לשמור על עצמו, ואו להישמר על ידי הוריו, בגיל ההתבגרות בעיצומו נמצא.

עפ"י ממצאי האבחון הומלץ על:

- * מומלץ טיפול פסיכולוגי מיידי, אשר יהווה מקום ניטראלי ושומר עבור ע.ג..
- * מומלץ לקבל החלטה עבורו ולא לאלץ אותו לבחור בין הוריו.

מבדיקתה של הקטינה נ.ג. עולה כי: לנ.ג. יכולות אינטלקטואליות ממוצעות, ללא שונות בין התחום מילולי לתחום תפיסתי. בולט כי עובדת בצורה מסודרת ויעילה אולם משקיעה מעט מידי מאמץ בעיבוד המידע מולה ומתעלמת ממרכיבים חשובים. הימנעות זו נובעת ממניעים רגשיים ויכולה לגרום לה לחוסר השגיות ולחוסר מימוש יכולות גבוהות יותר. לנ.ג. יכולת מסוימת להבנה חברתית, אולם התמודדותה בתחום יכולה להיפגע במצבים רגשיים בהם השיפוט שלה יהיה מבוסס על רשמים לא מדויקים של סביבתה, חשיבתה

במצבים אלו יכולה להיות לא לגמרי מבוססת והגיונית והמסקנות שתגיע אליהן יהיו נחפזות ללא הפעלת שיקול דעת מעמיק. בתחום הרגשי בולט כי נ.ג. נמצאת במצוקה רגשית, וסובלת מתחושות עצב ודיספוריה. הקשורות לחוויות חוזרות של אובדן אובייקטים חשובים לה, ופגיעה. נראה כי עבור נ.ג. חווית האובדן והפגיעה היא מתמשכת ועכשווית ולא משהו שקרה בעבר הרחוק לה, וההשלכות של פגיעה זו הן ירידה בכוחותיה, בדימויה העצמי ובתחושות התקווה והמסוגלות שלה. לנ.ג. ראיית עולם פסימית ונטייה לאפיזודות דיכאוניות, בשל תחושות של כאב עצב ונחיתות. נ.ג. נוטה להסתיר את רגשותיה מאחרים, ויכולה להראות כלפי חוץ שלווה ולא מוטרדת, זאת משום שעושה מאמץ רב להדחקה של קשיים אלו ממודעותה. אולם האיזון שמשגיגה הוא שברירי, וגורם לה לקשיים בהתמודדות. נ.ג. בעלת שליטה עצמית נמוכה, בעלת סבילות נמוכה למצבי לחץ ויש פגיעה ביכולתה לחשיבה ברורה ומבוססת במצבים רגשיים. נ.ג. נוטה לפעול על פי מידע מועט וסובייקטיבי, ולכן יכולה להתנהג בצורה פשטנית מידי ולא מותאמת. ניכר כי הימנעותה קשורה לחווייתה כי סביבתה מורכבת מידי עבורה ודורשת ממנה השקעה מעל לכוחותיה. לנ.ג. יכולת ליהנות מקשרים בין אישיים ולחפש קרבה בין אישית, אולם בשל חששה מסביבתה וחוסר בטחונה לרוב תמנע מקשרים עמוקים ותמנע מלשתף בקשייה.

לצד הפנמות חיוביות של שיתוף פעולה בקשרים נ.ג. רגישה מאוד למצבים של כעס ומריבות וסכנות אפשריות מסביבתה. רגישות זו משקפת גם את תחושת האחריות הגבוהה ש.נ.ג. לוקחת על עצמה למתרחש סביבה. נראה כי כיום מציאות חייה גורמת לה לעצב דכדוך וחוסר אונים.

עפ"י ממצאי האבחון הומלץ על:

* מומלץ טיפול פסיכולוגי לנ.ג., שיעזור לה בקשיי ההתמודדות שלה, יעזור לה לבטא את רגשותיה, ולעבד את חווית האבל והאובדן שחווה. טיפול כזה יוכל לעזור לה ביצירת שיפוטיות מדויקים יותר במצבים טעונים רגשית ולהפחית את הנמנעות הרבה שלה.

* מומלצת הדרכה הורית לשני ההורים במסגרת הטיפול בנ.ג., בכדי להדריך אותם להיות מכוונים לקשייה, גם כאלו שמסתירה מהם מחשש לפגוע בהם.

מבדיקתה של האם עולה כי: מדובר באישה בעלת רמה קוגניטיבית תקינה. מגלה יכולת תקינה ללמידה עיונית ומסוגלת לשמור על התנהלות נורמטיבית ומסתגלת במצבים שאינם נושאים עמם מורכבות בינאישית או מטען רגשי עודף. בה בעת, ניכרת נוקשות בדפוסי החשיבה ונטייה להיות מושפעת יתר על המידע מגורמי דחק ושיקולים רגשיים בתהליכי קבלת החלטות ובדפוסי התגובה. מבחינה אישיותית ניכר חוסר בשלות. תפקודה עלול להיות בלתי עקבי ותלוי במידת הלחצים המופעלים עליה. תפיסתה העצמית חסרה ביתר יציבות. ניכרת נטייה עודפת להאדרה עצמית, צורך משמעותי בהיענות רגשית מצד אחר לצד היעדר ביקורת עצמית מספקת, נטייה להכחשת קשיים והחצנת אחריות. מבחינה

רגשית משתדלת לשמור על התנהלות מאופקת ומסוגלת להפעיל בקרה קוגניטיבית על תגובותיה, בייחוד במצבים ניטראליים. בה בעת, בעתות דחק עלולה תגובותיה להיות יותר אמוציונאלית ופחות מווסתת. מגלה הבנה פורמאלית תקינה של נורמות חברתיות ומסוגלת לקיים תקשורת עניינית במצבי חיים ניטראליים. בה בעת, עמדתה הבינאישית אמביוולנטית. זקוקה להיענות רגשית משמעותית מצד הזולת וגישתו לזולת עשויה להיות מושפעת במידה ניכרת מנכונותו להיענות לצרכיה. מאידך, השקעתה הרגשית באחר אינה נוטה להיות גבוהה. היא אינה נטולת יכולת לאמפטיה אך בה בעת מאופיינת יותר בתובענות רגשית כלפי אחרים מאשר ביכולת להיות ערנית וזמינה רגשית עבור האחר לצרכיו. בזכות המשאבים העומדים לרשותה, שמקורם בעיקר קוגניטיבי, מסוגלת לשמור על התנהלות מעשית במישורי חיים פרקטיים. מאידך, הנטייה לאגוצנטריות לצד הנוקשות המחשבתית עלולים לפגום ביכולתה לשאת תסכול, לנהל תקשורת הדדית, להתמודד עם מצבי קונפליקט ולהיות מספיק ערנית לצרכי האנשים הקרובים אליה.

בשאלת התפקוד ההורי: גב' פלונית הביעה באופן חדי משמעי את רצונה כי שני ילדיה יישארו במשמורתה. מדובר באישה בעלת רמה קוגניטיבית נורמטיבית ואשר אינה סובלת ממחלת נפש. אינה מגלה כוונות זדון כלפי ידיה ומצהירה על נכונותה לשאת באחריות עליהם ולהיענות לכלל צרכים. היא מסוגלת להתנהל בצורה עניינית במישור הפרקטי ולספק בצורה נאותה את הצרכים הקונקרטיים של הקטינים, ברמה של הרווחה הפיזית חומרית וכן את צרכיהם האינטלקטואליים. לאור זאת, יכולתה ההורית מצויה בטווח הנורמטיבי. בה בעת, מתוך נטייתה להכחשת קשיים ומיקוד היתר בצרכיה שלה, במיוחד בעתות מצוקה, היא עלולה שלא להיות מספיק ערנית לצרכיהם הרגשיים. נטייתה להאדרה עצמית, צורך משמעותי בהיענות רגשית מצד האחר לצד היעדר יתר ביקורת עצמית ומודעות לקשייה, עלולים להקשות עליה בהתמודדות עם החוויה הרגשית של הילדים ובייחוד עם ביטויי מצוקה ותסכול מצדם.

עפ"י ממצאי האבחון הומלץ על:

בלא קשר להכרעה בסוגיית המשמורת, מומלץ כי תקבל **הדרכת הורים** במטרה לאפשר לה זיהוי והיענות מותאמים יותר לקשיים ותפחית את מעורבותם בקונפליקט הזוגי.

מבדיקתו של האב עולה כי: מתוצאות הבדיקה עולה כי תפקודו האינטלקטואלי של מר פלוני תקין. הוא מפגין יכולת מתאימה להבין את סביבתו ולפעול בתוכה הן בכלים מילוליים והן בכלים ביצועיים. חשיבתו מסודרת והגיונית. בוחן המציאות שלו אינו מתערער גם נוכח מצבי עמימות. עם זאת, הוא מגלה נטייה לפשטנות בהתייחסותו למצבים מורכבים.

מן הבדיקה לא עולה כי מר פלוני סובל מקושי רגשי מאגיורי. נראה כי בעת הבדיקה היה הנבדק הגנתי מאוד (מעל ומעבר למה שמאפיין בדרך כלל ובדרך הטבע נבדקים בנסיבות דומות) נטייה הגנתית זו הקשתה על היכרות מעמיקה הן עם יכולותיו והן עם קשייו. ככל

שההגנתיות מאפיינת אותו גם בסיטואציות אחרות יש בה כדי להגביל את המבע הרגשי הספונטאני שלו, את כוחות ההתמודדות שלו ואת פתיחותו לביקורת. עולה מן הבדיקה כי למר פלוני עניין מוגבל באחרים ורצון מצומצם יחסית להיכנס לאינטראקציה משמעותית (תחרותית או קואופרטיבית) עם סביבתו. עוד עולה כי מר פלוני עשוי להיות ממוקד יתר על המידה במטרותיו ולגלות נוקשות במצבים הדורשים להביא בחשבון מטרות נוספות או להתאים את המטרות המקוריות למציאות שהשתנתה.

לשאלת המשמורת מר פלוני מצטייר מתוך תוצאות הבדיקה כאדם שבמידת הצורך יוכל לקבל אחריות על שלומם, רווחתם והתפתחותם של ילדיו. מדובר באדם חרוץ ואחראי בעל יכולות קוגניטיביות תקינות שאינו סובל מקושי רגשי בולט. הוא מכוון לרווחתם הפיסית והרגשית של ילדיו. עם זאת, בעל שקלול יתרונותיהן וחסרונותיהן של החלופות השונות יש להביא בחשבון את האפשרות שיכולותיו וקשייו לא התבטאו באופן מלא בבדיקה. נטייתו ההגנתית עשויה להפריע לנבדק בתהליכי למידה להם יידרש כמשמורן לילדים בתקופה של שינויים ואתגרים. גם נטייתו להתמקדות יתר עשויה להפריע לו בניהול משא ומתן יעיל הן עם ילדיו המתבגרים והן עם אימם. ההחלטה הסופית באשר למשמורת צריכה ליפול כבמקרים דומים על סמך השוואה בין היתרונות והחסרונות של האלטרנטיבות השונות.

עפ"י ממצאי האבחון הומלץ על :

- בלי קשר לתוצאות מאבק המשמורת מומלץ על הדרכה הורית.
- במידה והקונפליקט בין ההורים יתמשך יש מקום לשקול התערבות מערכתית שתסייע להם להתמודד עם חילוקי הדעות ביניהם.

מבדיקת האינטראקציה בין האם לקטינים עולה כי: האווירה בעת האינטראקציה הייתה משועשעת וקלילה, לעיתים יתר על המידה. המשימות בוצעו כלאחר יד. לא ניתן לומר כי הן לא מולאו, אך בני המשפחה עשו את המינימום הנדרש. גב' פלונית מיקמה עצמה כ"אחת מהחבריה" אשר משוחחת עם ילדיה בגובה העיניים, מראה מעורבות בחיי היום יום שלהם ומתעניינת במה שמעניין אותם (קבוצות בפייסבוק של ביתה). היא לא התמקמה כדמות סמכותית או הורית לאורך המפגש. התפקיד ההורי בלט דווקא אצל נ.ג., אשר דאגה למילוי המשימות, להשתתפותו של ע.ג., אחיה הבכור ולסדר ולארגון בחדר. נראה היה שהתפקיד מוכר לה מחד וכבד עליה מאידך. חלק מהאווירה ה"משועשעת" נוצרה על ידי פרצי צחוק מלאכותיים ומוקצנים של נ.ג., ושניתן היה להבינם כהגנות מאניות אל מול קושי רב. בחירתם במשחק שאינו תואם גיל הביאה להתייחסות צינית ומזלזלת. ניתן היה לראות גם את כמיהתם לקשר וחיבור, וצרכים ילדים שאינם מסופקים אצל שלושתם, אך החיבור לא התאפשר באמצעות משחק.

מבדיקת האינטראקציה בין האב לקטינים עולה כי: פגישת האינטראקציה החלה באווירה משימתית-תובענית מצד מר פלוני, אשר כפי הנראה היה מתוח ודרוך לקראת חוסר שיתוף פעולה של ע.ג.. כאשר ראה שע.ג. משתף פעולה, גם אם לא לשביעות רצונו המלאה, האווירה

נרגעה לאט לאט והפגישה הסתיימה באווירה שמחה ונעימה. מר פלוני התמקם כמבוגר האחראי בחדר, ולקח על עצמו את העמידה במשימות שהוצבו להם. הוא ציפה ודרש מילדיו שיתנו פעולה, אך האחריות הייתה עליו. ההובלה שלו הביאה לכך שסך הכל המשפחה שיתפה פעולה, עם כל המשימות, שמרו על איזון בין הומור ורצינות. ניתן היה להבחין במתח שקיים בין ע.ג. גם לאביו וגם לאחותו. מר פלוני כאילו יצא מנקודת הנחה שע.ג. לא עושה מה שצריך ומיהר לבוא אליו בתלונות, גם כשלא היה על מה (ע.ג. היה הראשון לצייר, מילא אחר ההנחיות של אביו). הפנייה אליו הייתה תובענית, לעיתים שרירותית ואף בעגה צבאית ("אני רוצה לראות 15 מנגוע על העץ הזה!!"). לציין כי ע.ג. הביע מעט התנגדות יחסית למצופה ולמתואר (בראיונות הן על ידו והן על ידי אביו) ועשה מה שאמרו לו. נ.ג. שיתפה פעולה עם אביה ואחיה, כשיחס לאחיה כלל הקנטות וירידות הדדיות, בצד אזכור תחומי עניין משותפים וחזית נגד אביהם בעת הצורך. את משמית הלימוד מילא מר פלוני בצורה מצוינת, תוך שהוא בוחר נושא תואם מבחינת גיל, מורכבות ועניין.

מהשוואת בדיקות האינטראקציה של שני ההורים עולה כי: בין האינטראקציות ניכר הבדל, כאשר בין הילדים ואימם האווירה הייתה חברית ועולצת יותר, אך פונקציונאלית פחות ואילו בין הילדים ואביהם האווירה הייתה משימתית יותר והוא התמקם כמבוגר נפרד מהם. הילדים לא הראו העדפה למי מההורים ופעלו על פי הקו המנחה, הרשמי או הלא רשמי של מי מהוריהם. נ.ג. הייתה דומיננטית יותר באינטראקציה עם האם, אך באופן מאני הגנתי, שנדמה שביטא רמת חרדה ומצוקה גבוהות, בצד תפקיד הורי-אחראי. ע.ג. בלט יותר באינטראקציה עם האב, בעיקר כי הופנה אליו זרקור ה"בעייתית". נראה **לכל אחד מההורים דרכי תקשורת שונות עם ילדיהם, לחיוב ולשלילה.** כי האב נתמקם כדמות סמכותית והאם כחברה.

לסיכום:

לפנינו שני הורים הנמצאים במאבק קשה ומתמשך. מתוך הממצאים עולה תמונה מפוצלת. כל צד מציג תמונה קוהרנטית לכאורה שהנה למעשה תמונת מראה של טענות הצד שכנגד. כל אחד משני ההורים מפנה אצבע מאשימה כלפי הצד שכנגד, תוך חוסר יכולת כמעט מוחלטת לבחון את הצד שלו עצמו בקונפליקט. כל צד מצהיר על אמונתו המחלטת בצדקת דרכו ומתקשה להבין מדוע אין זכות טענותיו לאמון מוחלט. אבחון פסיכולוגי אינו נועד לאימות העובדות בשטח אך סביר להניח כי האמת מצויה אי שם באמצע, כפי שקורה רבות במקרים דומים.

הדבר היחיד שאינו ניתן לערער הוא **המחיר הכבד שמשלמים שני הילדים על המאבק המתמשך של הוריהם.** ממצאי האבחון מצביעים על מצוקה משמעותית אצל שני הילדים, כאשר לשניהם כוחות התמודדות סבירים לכאורה אך אשר מופנים כיום רובם ככולם למאמצי ההישרדות. שני הילדים משלמים מחיר כבד ברמה הרגשית כאשר ההתרשמות היא הן ממצוקה מידית והן מסיכון הנשקף להתפתחותם האישיותית, ביחוד בכל הנוגע

ליכולתם להתמודד עם העולם הרגשי, לבנות יחסי אמון עם אנשים ולנהל קשרים מטיבים ומספקים.

לשני הילדים, המצויים בגיל ההתבגרות, מערכות יחסים מורכבות עם שני הוריהם, עם אפיונים מתגמלים ומתסכלים כאחד. חרף טענות ההדדיות של הצדדים, עולה מהממצאים כי הקונפליקט בין שני ההורים להשלכותיו הוא הגורם המרכזי למצוקתם.

מתוך ממצאי האבחון של שני ההורים לא ניתן היה להצביע על יתרון מובהק אצל מי מהם

בהתייחס למשמורת. ממצאי האבחון של שני ההורים מצביעים על דמיון בקווים כלליים בין השניים. לשניהם כוחות התמודדות סבירים אך אינם גבוהים אשר מאפשרים להם לשמור על תפקוד נורמטיבי ביומיום אך עלולים להיות בלתי מספקים נוכח מצבי מציאות מורכבים, בייחוד כאשר הגורמים הרגשיים והבינאישיים נכנסים לתמונה. במישור האינטלקטואלי, שניהם מגלים נטייה לנוקשות ונטייה לסובייקטיביות תפיסתית אשר עלולות לפגום ביכולתם לראות את המציאות מנקודת ראותו של האחר, יכולת שהנה הכרחית במצבי קונפליקט.

במישור הרגשי, שניהם מגלים, מחד, מצוקה כרונית נוכח הקונפליקט המתמשך, ומאידך היעדר של יתר מודעות וערנות, הן לחוויה הרגשית שלהם והן לחוויה הרגשית הייחודית של הזולת, כולל לזו של ילדיהם.

ביחס לילדים, עמדתם של שני ההורים דומה. שניהם מצהירים על אמפטיה, על דאגה לשלומם ועל נכונות לפעול למילוי צרכיהם, לפי תפיסתם והבנתם. בה בעת, שניהם מתקשים להיות ערניים לצרכים הרגשיים הייחודיים של הילדים ושניהם מתקשים לפעול למניעת מעורבותם של הילדים בקונפליקט הנאמנויות.

בבדיקות האינטראקציה שני המפגשים, להבדלי הסגנון, התנהלו באורח נורמטיבי. בשני המפגשים, באו לידי ביטוי נקודות החוזק והחולשה של שני ההורים.

ביחס להורים, נראה אפוא כי אומנם מדובר בשני אנשים נורמטיביים שאין בממצאיהם האישיותיים בכדי לשלול את יכולתם ההורית הרי שתפקודם של שניהם כלל וכלל אינו אופטימאלי. בהיעדר יתרון בולט מבחינת היכולת ההורית אצל מי מן ההורים, כפי שעולה מהחומר האבחוני, אין עילה לשינוי דמותו של המשמורן ביחס למצב הקיים היום.

שני הקטינים זקוקים לטיפול רגשי אך נראה כי לא יהיה בכך די אם לא ישכילו הוריהם לפעול לסיים את הקונפליקט ביניהם או לכל הפחות ליצירת מרחב בו יוכלו לדון במחלוקות שבניהם ללא נוכחות ומעורבות של הילדים. אם אכן, כפי שמצהירים, מכוונים שני ההורים לפעול לרווחת ילדיהם, הרי שהכרחי כי ישתלבו בתהליך הדרכה, וזאת באופן בלתי תלוי בהכרעה בנושא המשמורת.

מתוך השיקולים הנ"ל גיבשנו המלצות הבאות:

- לא יחול שינוי בזהות ההורה המשמורן.

- המשמורת על הקטינים ע.ג. ונג. תמצא בידי אמם, גב' פלונית.
 - יתקיימו הסדרי ראייה קבועים עם האב, מר פלוני.
 - אנו מפנים את ההורים לתיאום הורי (ראה נספח) לצורך הסכמה על דרכי התנהלות, ערוצי תקשורת ומנגנוני פתרון בעיות ומחלוקות.
 - טיפול פסיכולוגי פרטני עבור ע.ג..
 - טיפול פסיכולוגי פרטני עבור נ.ג..
 - הדרכת הורים לשני ההורים, בנפרד.
 - מומלץ כי ההתערבות הטיפולית תתקיים במסגרת כוללנית, כגון במרכז לטיפול במשפחה או כל גורם אחר המתמחה בטיפול במצבים מסוג זה.
 - בכדי להבטיח קיום ההמלצות בנוגע לטיפול, מומלץ לעגן אותן בהחלטה משפטית.
35. הנה כי כן חוות הדעת שהוגשה לבית המשפט ממליצה כי לא יחול שינוי בזהות ההורה המשמורן.
36. יודגש כי המומחה ד"ר מרדכי שירי נחקר על חוות הדעת ע"י ב"כ הצדדים בדיון מיום 1/7/2013 ועל האמור בחקירתו אעמוד תחת פרק "הכרעה".

דיווח יחידת הסיוע

37. בעניינו ולצורך הכרעה עמד בפניי פרט לתסקירים וחוות הדעת גם דיווח יחידת הסיוע מיום 22/10/13 אשר הוגש לאחר מפגש של בית המשפט עם הקטינים ביחידת הסיוע. יודגש כי ביום 17/6/12 הגיש התובע בקשה לזימון הקטינים (בקשה מס' 18). בדיון שהתקיים ביום 1/7/2013 בו נחקר ד"ר שרי על חוות דעתו פניתי בעניין זה בשאלה מפורשת אל המומחה- ראה עמ' 33 שורות 9-2 :

לשאלת ביהמ"ש,

- ש. אתה חושב שזה נכון שביהמ"ש ייפגש עם הקטינים וינסה לתהות על עמדתם?
- ת. במקרה הספציפי הזה, ההתרשמות שלנו מהקטינים, הנושא של נקיטת עמדה מבחינה רגשית מאוד מסובך להם, מלחיץ, אם מטרת המפגש היא לבקש מהקטינים להביע עמדתם, אני סבור שזה צריך להיעשות בצורה מאוד רחבה, ולתת להם הזדמנות גם לא להביע את עמדתם אם אינם רוצים. ההתרשמות שלנו היתה היא שבמהלך האבחון הם עשו הרבה כדי לא להביע כל עמדה ולהלך בין הטיפות. זה נושא שיכניס את שני הקטינים ללחץ. ויש לומר להם שאם ביהמ"ש בוחר לזמנם יש לעשות זאת ע"י מתן מרחב ניכר לקטינים כולל אפשרות שלא יביעו את עמדתם.

(עוד ראה לעניין זה המשך האמור בעמ' 33 וכן עמ' 34 שורות 20-1)

38. בתום הדיון הנוסף שנערך בעניינם של הצדדים ביום 19/8/2013 במסגרתו נחקרו הצדדים על תצהירים נתנה על ידי החלטה בעניין זה :
1. בפני תובענה למשמורת שני קטינים ע.ג. בן 17 על סף בגרות ממש ו.ג. בת 14.5.
 2. ביום 1.7.2013 – נחקר ד"ר מרדכי שרי על חוות דעתו ואף השיב לשאלות ביהמ"ש בעניין הצורך בזימונם של הקטינים בפגישה של ביהמ"ש עם הקטינים (ראה למשל: עמוד 33 לפרוט').
 3. לאור גילם של הקטינים ולאור התמשכות ההליכים והצורך במתן החלטה על יסוד מידע מלא ככל האפשר, לא מצאתי על אף האמור בעדותו של המומחה מניעה למפגש של ביהמ"ש עם הקטינים.
 - הנני סבור כי מפגש זה, אשר ייערך ביחידת הסיוע ובליויי אנשי מקצוע יכול לשפוך אור ולשמש כלי נוסף בידי ביהמ"ש להגיע להכרעה בתובענה אשר כל כולה עניינם של הקטינים ובנסיבות אלה ולאור גילם והפסיקה הנני סבור כי יהיה זה נכון ראוי וצודק לשמוע את הקטינים.
 4. לפיכך, הנני מורה כי המזכירות תקבע מועד לאחר הפגרה למפגש של הקטינים ביחידת הסיוע. המועד יודע לב"כ הצדדים מיד לאחר קביעתו.
 5. נאסר על מי מהורים לשוחח עם הקטינים על ההליך המשפטי ו/או להנחותם ו/או להשפיע עליהם בכל צורה לקראת המפגש. מבלי לגרוע מהאמור ניתן בזה צו לסיכומים:
סיכומי התובע יוגשו תוך 30 יום מתום הפגרה.
סיכומי הנתבעת יוגשו תוך 30 יום לאחר מכן.
הסיכומים לא יעלו על 15 עמודים.
39. כאמור לעיל ביום 23/10/13 הוגש דיווח יחידת הסיוע לבית המשפט. עפ"י האמור בדיווח :
- 1" בהתאם להחלטת כב' ביהמ"ש, רואיינו הקטינים נ.ג. וע.ג. ילדיהם של הצדדים הנ"ל ביח"ס ביום 21.10.13 ע"י כב' ביהמ"ש בהשתתפות העו"ס **תמר גוזנר** מחי"ס.
 2. הקטינים הובאו למפגש ע"י האם, שלא נשארה להמתין עימם, בתום המפגש הגיע האב לאספם. יש לציין כי האם הודיעה ליח"ס כי זהו סידור שהוסכם מבעוד מועד ע"י ההורים בעצמם.
 3. נ.ג. וע.ג. רואיינו כ"א בנפרד, בהתאם לנוהל ראיון קטינים הובטח להם חיסיון, בהתאם לכך סיכום המפגש עימם מועבר לביהמ"ש בחיסיון.
 4. ההתרשמות הכללית הינה מקטינים שמתפקדים בכל המסגרות באופן תקין ונורמטיבי, שהשכילו חרף הסכסוך

הממושך בין ההורים לשמור ריחוק מהסכסוך, מבלי לנקוט באופן גלוי בבחירת צד. יש לציין כי לכך גם תרמה העובדה שהורים אף הם בתבונה, ככל הנראה השתדלו שלא לערב אותם ישירות בסכסוך. (למעט אבחון מסוגלות).

5. ניכר כי הם קשורים לשני ההורים, משמרים כיום יציבות ושגרה במעבר בין הבתים, נהיר כי היו מעדיפים שההורים יסיימו כבר את המאבק הבלתי מובן להם, ביניהם".

דיון והכרעה:

40. כאמור לעיל תחת הפרק "המתווה הנורמטיבי" עמדתי על כך כי בבוא בית המשפט להידרש לסוגיית משמורת הקטינים, עליו לשקול, בכל מקרה ומקרה, את טובתם הקונקרטי של הקטין שעניינם נדון בפניו. הכרעה כאמור מבוססת, מטבע הדברים, על מכלול הראיות המונחות לפתחו של בית המשפט, ובכלל זה תסקירים וחוות דעת מומחים מקצועיים, להם יש את הכלים המתאימים, המומחיות המקצועית והניסיון הדרוש. חוות דעת של גורמים מקצועיים הינה כלי עזר בעל משקל משמעותי והכרחי בהחלטה בשאלות משמורת והסדרי ראייה. חוות הדעת מספקת התרשמות אובייקטיבית מקצועית, המסייעת לבית המשפט להכריע בסוגיה בעלת רגישות וחשיבות עליונה זו. יחד עם זאת, בסופו של יום לבית המשפט שיקול הדעת הסופי והמכריע האם לאמץ את המלצות הגורמים המומחים אם לאו. בית המשפט אינו משמש כ"חותמת גומי" להמלצות הגורמים המקצועיים אלא עליו להפעיל את שיקול דעתו באופן עצמאי.

41. הקושי לכאורה בהכרעה בתובענה דן מקורו בעובדה כי על פניו קיימות המלצות סותרות של הגורמים המקצועיים.

עפ"י התסקיר מיום 31/1/2010 וחקירת פקידת הסעד עולה כי יש ליתן ביטוי ולהגדיר מחדש את מקומו המשמעותי של האב בחיי היום יום עם ילדיו תוך המלצה על אחריות הורית משותפת ו/או משמורת משותפת בכפוף להדרכה הורית.

מאידך המלצות חוות הדעת של מכון שלם הינה כי לא יחול שינוי בזהות ההורה המשמורן וכי המשמורת על הקטינים תמשיך ותהא בידי הנתבעת/ אמם.

עפ"י דיווח יחידת הסיוע ההתרשמות הכללית הינה מקטינים שמתפקדים בכל המסגרות באופן תקין ונורמטיבי, שהשכילו חרף הסכסוך הממושך בין ההורים לשמור ריחוק מהסכסוך, מבלי לנקוט באופן גלוי בבחירת צד. ניכר כי הם קשורים לשני ההורים, משמרים כיום יציבות ושגרה במעבר בין הבתים, נהיר כי היו מעדיפים שההורים יסיימו כבר את המאבק הבלתי מובן להם, ביניהם. התרשמות יחידת הסיוע לה שותף בית המשפט הינה כי הקטינים מבקשים לשמור על המצב הקיים וכי כל מבוקשם הינו הפסקת המאבק בין ההורים.

לטעמי וכפי שיפורט להלן המדובר בהמלצות סותרות לכאורה בלבד – כאשר בחינת ההמלצות לגופן מובילה למסקנה הראויה בעיני בנסיבות התיק דנן והיא קביעת המשמורת בין הצדדים כמשמורת משותפת. לטעמי המדובר בהמלצות אשר בסופו של יום משתלבות זו בזו ואינן סותרות זו את זו.

עוד יודגש כי לטעמי קביעת המשמורת כמשמורת משותפת מתיישבת ועולה בקנה אחד במקרה דנן עם רצון הקטינים המביעים נאמנות כלפי שנים ההורים, העובדה כי למי מההורים אין יתרון בולט על משנהו בעניין זה, הגדרת המצב בפועל ועיגון המצב בפועל לפיו מתקיימים הסדריי ראייה רחבים ונדידה בין שני הבתים באופן חופשי כמו גם מערבותו הרבה של האב בחיי הקטינים- לכדי הגדרה משפטית שתשקף המצב בפועל.

42. בטרם אנמק הכרעתי ואפרט בהרחבה הבסיס לה, יש לעמוד על העובדה כי במקרה דנן וכפי שאף העיד ד"ר שרי הפכה שאלת המאבק בין הצדדים על המשמורת כבלתי רלוונטית ותיאורטית לאור הגילאים של הקטינים והדינאמיקה שהתפתחה במרוצת השנים. בעת הגשת התביעה היה הקטין ע.ג. בן 10.5 והקטינה נעה בת 8. כיום בעת מתן פסק הדין ולאחר שהצדדים מתדיינים כ-7 שנים הקטין ע.ג. הינו בן 17.5 – על סף בגרות ממש והקטינה נ.ג. בת 15 כמעט. ראה עמ' 35 שורות 19-25:

”ש. אם המצב של הילדים כמו שהוא היום ואתם כותבים כל מה שנאמר ועברו כל כך הרבה שנים שהם במשמורת האם אתה לא חושב שיש מקום לנסות משהו אחר?
ת. הילדים היום בני 14 17 - הם עוברים בין הבתים בצורה חופשית ובהתאם לצרכים שלהם ובהתאם לתחושות שלהם לגבי ההורים שלהם, לפעמים שהם צריכים את אמא יותר יהיו עם אמא וכן הפוך. ש.נ.ג. רוצה לבוא לאבא היא לא חושב אם זה משמורת של אמא או לא מה הרלוונטיות אלו ילדים בני 14 17 התנ.ג. שלהם בין בתי ההורים בינה חופשית לחלוטין בפרט שההורים גרים קרוב”.

עוד ראה לעניין זה עמ' 20 שורות 20-21 :

”קודם כל, מדובר בילד נער בן 17. נכון? ש... חופשי לנוע בין אבא ואמא כרצונו המשמעות של אם משמורנית או אב משמורן היא בגילאים האלה הולכת ופוחתת לכן...”.

נוכח הגילאים של הקטינים במועד פסק הדין הרי שהטענות הרבות בכתב התביעה שהגיש התובע כנגד הזנחה של האם את הקטינים הותרתם שעות רבות לבד ו/או בהשגחת זרים הפכו כמעט לחלוטין לבלתי רלוונטיות כיום בשל גילאי הקטינים.

לעניין זה אף יוסף ויודגש כי גם נושא הסדרי הראייה נוכח גילם של הקטינים והדפוס שהתפתח במשך השנים – נדידת הקטינים בין הבתים הפך לבלתי רלוונטי ראה עדות המומחה עמ' 26 שורות 26-31 : " לפיכך, אנו סברנו שהסדרי הראייה יכולים להיות כפי שהם, לקחנו בחשבון את דברי האב שסיפר לנו ש.ג. מגיעה אליו שהא רוצה, שהיא צריכה אותו היא מגיעה יותר, על פי הסדרי הראייה, ואין ספק שהמעורבות שלו בחייה ומה שיש לו לתת יש לו הרבה מקום לביטוי, אני חוזר בשתי מילים נושא הסדרי הראייה כיום הוא פחות רלוונטי. גם לגבי נ.ג. הוא פחות רלוונטי. היא נעה באופן חופשי. היא לא רואה אותו היא צריכה אותו הוא עוזר לה".

43. גורם חשוב ומרכזי בהכרעה הינו בהבנה כי המאבק האמיתי, ככל שהוא קיים בעניין המשמורת הינו בין הצדדים/ההורים בלבד בעוד הקטינים למדו במשך השנים לפתח "חסינות" בפני המאבק תוך שחרף המאבק על משמורתם הצליחו לנתק עצמם מהמאבק ולשמור על נאמנות לשני ההורים. רצונם הבולט והעקבי של הקטינים הינו בסיום מאבק המשמורת- כאשר לתוצאתו הם אדישים.

עובדה זו עלתה בברור מהתסקיר מיום 31/01/2010. תחת הכותרת "עמדת הקטינים" מציינות עורכות התסקיר: "בנוסף התרשמנו כי הילדים אינם חשים חרדה מהאפשרות של שינוי משמורת. הם לא הביעו התנגדות לעבור להתגורר אצל האב, אמרו שלא משנה להם היכן יגורו. ניכר היה שהם שומרים על נאמנות כלפי שני הוריהם ונמנעים מלפגוע. עם זאת נ.ג. ביקשה מאד שהסכסוך הזה כבר ייפתר ושתקבל החלטה לכאן או לכאן, כי קשה להם במצב הקיים".

האמור בתסקיר באשר לעמדת הקטינים קבל חיזוק משמעותי במפגש שהתקיים בין בית המשפט והקטינים עם העו"ס תמר גוזנר ביחידת הסיוע. לעניין זה אציין כי המדובר בשני קטינים מקסימים ושובי לב, אשר כעולה מהדיווח שהוגש "ההתרשמות הכללית הינה מקטינים שמתפקדים בכל המסגרות באופן תקין ונורמטיבי, שהשכילו חרף הסכסוך הממושך בין ההורים לשמור ריחוק מהסכסוך, מבלי לנקוט באופן גלוי בבחירת צד". כעולה מהדיווח וכפי שעלה אף מעדויות הצדדים "ניכר כי הם קשורים לשני ההורים, משמרים כיום יציבות ושגרה במעבר בין הבתים, נהיר כי היו מעדיפים שההורים יסיימו כבר את המאבק הבלתי מובן להם, ביניהם".

44. כפי שעלה מחוות הדעת של הגורמים המקצועיים הן התסקיר מיום 31/1/10 והן מחוות הדעת של מכון שלם עולה כי בסוגיית המשמורת על הקטינים אין למי מההורים עדיפות על פני משנהו.

45. בתסקיר מיום 31/1/2010 תחת הכותרת סיכום נכתב כי ההתרשמות הינה כי שני ההורים אינם בשלים לשאת באופן בלעדי בעול גידול הילדים. עובדה זו אושרה בחקירתה של פקידת הסעד מיכל אנקיסטר – טורגן על התסקיר מיום 31/1/10, ממנה עלה כי המדובר בשני הורים מתפקדים ואין יתרון למי מהם על משנהו ראה עמ' 8 לפרוטוקול מיום 15/4/2010 שורות 7 ו-8: "יש פה שני הורים מתפקדים. אני לא כתבתי את התסקיר אך מצוין בו שהיתה תחושה שלאם היו איזה שהם קשיים. אני לא חושבת שמישהו מתפקד יותר טוב".

46. אף עפ"י חוות הדעת של מכון שלם אין למי מההורים יתרון ו/או עדיפות בהתייחס למשמורת, ראה האמור בעמ' 46 ו-47 לחוות הדעת תחת הכותרת סיכום: "מתוך ממצאי האבחון של שני ההורים לא ניתן היה להצביע על יתרון מובהק אצל מי מהם בהתייחס למשמורת. ממצאי האבחון של שני ההורים מצביעים על דמיון בקווים כלליים בין השניים. לשניהם כוחות התמודדות סבירים אך אינם גבוהים אשר מאפשרים להם לשמור על תפקוד נורמטיבי ביומיום אך עלולים להיות בלתי מספקים נוכח מצבי מציאות מורכבים, בייחוד כאשר הגורמים הרגשיים והבינאישיים נכנסים לתמונה. במישור האינטלקטואלי, שניהם מגלים נטייה לנוקשות ונטייה לסובייקטיביות תפיסתית אשר עלולות לפגום ביכולתם לראות את המציאות מנקודת ראותו של האחר, יכולת שהנה הכרחית במצבי קונפליקט. במישור הרגשי, שניהם מגלים, מחד, מצוקה כרונית נוכח הקונפליקט המתמשך, ומאידך היעדר של יתר מודעות וערנות, הן לחוויה הרגשית שלהם והן לחוויה הרגשית הייחודית של הזולת, כולל לזו של ילדיהם".

47. עניין זה אף חזר ואושר אף בחקירת המומחה בדיון מיום 1/7/2013 ראה עמ' 36 שורות 31-32 וכן עמ' 37 שורות 1-15 :

"ש. עמוד 44 – בראש פרק שאלת המשמורת, אתה מצייר את מר פלוני כאדם שיכול לקבל על עצמו אחריות על שלומם רווחתם והתפתחותם של ילדיו ושהוא חרוץ ואחראי ובעל יכולות קוגניטיביות תקינות ומכוון ... מצטטת. איזה יתרון בולט בתכונות של האם בעצם גרמו לך להכריע שהמשמורת תישאר אצלם. מה היתרון הובלט שמצאת לעומת האב?

ת. לא אמרנו שמצאנו יתרון בולט, ניסחנו את השיקולים שהביאו אותנו להמלצות, אנחנו אמרנו בהשוואה בין ההורים מפנה לעמוד 47- בהעדר יתרון בולט, אין יתרון בולט למי מהצדדים, בשקלול הפרמטרים לא ראינו שיטתו יתרון בולט עד כדי כך שיהווה עילה לשינוי המשמורת.

ש. אם אין יתרון לאף הורה. אז למה להכריע שהמשמורת תהיה אצל האמא?
ת. המשמורת נמצאת אצל האמא. האב בא ומבקש את המשמורת מסיבות שלו, הוא בא לבקש שינוי ואנו אומרים מבחינת המשמורת אין עילה לשינוי, כי בסופו של דבר כאשר אנחנו מתרשמים כי בסיכום הכללי אין יתרון למי מהצדדים, אנחנו מדברים על שינוי, זה לא מצב חדש שבו הורים מתגרשים ויש שינוי במשמורת

והילדים נמצאים במשמורת האם ועצם השינוי הוא תהליך לא פשוט. שינוי בהגדרות הסטטוס הילדים בסופו של דבר לא כך כך מעניין אותם מי המשמורן הם רוצים להיות מסוגלים להיות בקשר עם אמא ועם אבא מבלי להרגיש אשם. כאשר בא הורה ומבקש לעשות שינוי השאלה העומדת בפנינו אם יש עלה לשינוי".

48. כאמור לעיל ולטעמי המלצות כל הגורמים המקצועיים משתלבות זו עם זו. עיון קפדני בחוות הדעת ובחקירת המומחה מעלה כי **לטעמו של המומחה אין עלה לשינוי בהחלט ההורה המשמורן.**

קביעה זו כשלעצמה הינה נכונה אך באופן חלקי בלבד.

מהתסקיר המקיף שהוגש ביום 31/1/10 וחקירת פקידת הסעד עליו עולה בצורה ברורה ומפורשת כי **יש מקום להגדיר מחדש את מקומו המשמעותי בחיי היום יום של הילדים.** כעולה מהתסקיר המצב בפועל הוא שההורים מתחלקים ביניהם בפועל בטיפול בקטינים אולם הדבר נעשה תוך חיכוכים.

אין ולא יכול להיות כל חולק וכפי שעולה מכל הדיווחים שבפניי לרבות חקירת הצדדים כי מאז חתימת הסכם הגירושין בין הצדדים ביום 4/12/03 ואישורו בבית המשפט ביום 30/12/03 – התגברה מאוד מעורבותו של האב בחיי **הקטינים ולא ניתן עוד לראות באם כמשמורנית יחידה ו/או בלעדית ו/או דומיננטית.**

קביעת המשמורת בהסכם בידי האם מזה שנים אינה משקפת את המצב בפועל. חרף מאבק האיתנים והסכסוך הקשה בין הצדדים המצב הוא כי לשני ההורים מקום חשוב ומרכזי אצל הקטינים ואלה מבקשים לשמר את המצב וכי בפועל המשמורת נושאת אופי של משמורת משותפת.

49. דומה כי הקושי במתן משמורת משותפת לתובע עפ"י חקירת המומחה נעוץ בסכסוך הקשה בין ההורים וחוסר שיתוף הפעולה ביניהם. ראה לעניין זה עדות המומחה עמ' 27 שורות 1-17:

"ש. **התרשמתם שזה המצב, שהילדה נמצאת אצלו ויתר ממה שקבוע, אתה טוען מצד שני שעם שיתוף פעולה של שני ההורים המצב יכול היה להיות מושלם. אז למה לא משמורת משותפת? הם גרים אחד ליד השני.**

ת. **נושא המשמורת המשותפת עלה בדיון שלנו, דבר שבעצם גרם לנו לא להעלות אותו על השולחן כהצעה היה חוסר התקשורת והקונפליקט רב השנים והקילומטראז שצברו שם, בלא לתקשר ולריב אחד עם השני ואיני מטיל את האשמה על מי מהם כרגע, אני רק אומר שלו היו ההורים ואני חושב, גם שהאם**

שומעת, לו היה ההורים אומרים אנחנו מוכנים שנינו למשמורת משותפת אני חושב שהילדים היו נבנים מזה אם יחד עם זה היה בא תיאום הורי ללמוד לתקשר אחד עם השני, זה לא יקרה מעצמו זו כפפה שההורים צריכים להרים אותה.

ש. אם שני ההורים יחליטו ללכת לתאום הורי, משמורת משותפת זה כן הפיתרון?

ת. במידה וכן, ויצליחו לבנות ביניהם ערוץ הדברות ולו צר וקונקרטי ויסקימו ביניהם על הפסק לוחמה אני חושב שמשמורת משותפת יכולה להיות פיתרון ראוי.

ש. למה לא ציינת זאת בחוות הדעת, יכול להיות שהחקירה שלך הייתה מתיירתת. מסקנתך היא מאוד חד משמעית. משמורת לא לשנות כלום לא לשנות. היית כותב מה שאתה כותב עכשיו.

ת. איני ממליץ כרגע על משמורת משותפת לו הייתי חושב להמליץ הייתי ממליץ, משמורת משותפת צריכה להיות פועל יוצא של מוכנות ההורים להיכנס לתאום הורי".

50. נושא המשמורת המשותפת הינו נושא המתעורר רבות בפסיקת בית המשפט בישראל בשנים האחרונות, וזאת נוכח **דור חדש של אבות** אשר לוקח חלק בלתי נפרד מגידול וטיפול בקטין על אף הפרדה מהאם.

"הדור הנוכחי של האבות אינו חרד מהכנת אוכל לילדים, אפילו רכים, טיול עימהם, יחד עם האם ובלעדיה. חלוקת התפקידים המסורתית, בחלופ השנים, הלכה ונשתנתה; אבות החלו נוטלים חלק מהותי יותר ויותר בגידול הילדים ובחייהם; אם עד לפני דור או שנים, לא הכירו האבות צורת חיתול, חלק ניכר מאבות דור זה לוקח תפקיד בכל היבט בחיי ילדיהם, ובכל צורך מצורכיהם. לאבות אלו, חל דין רצוי של חלוקת זמן הורי, בצורה שוויונית או קרובה לכך".

כב' הש' סילמן בתמ"ש (קריות) 17120/07 XXXX נ' XXXXX [פורסם בנבו] (ניתן ביום 22.8.2010).

51. התנאים הנדרשים כדי לקבוע הסדר של משמורת משותפת, שורטטו בשורה של פסקי דין, כגון: מסוגלות הורית טובה דומה או שווה של שני ההורים; רמה גבוהה של שיתוף פעולה בין ההורים וטיב התקשורת ביניהם; רצון הילד; מעורבות רבה של שני ההורים בחיי הילדים; קיומו של קשר טוב ותקין בין שני ההורים לבין כל אחד מהילדים; מגורי ההורים בסמיכות זה לזו, ותפיסת הילדים את שני הבתים כבתים מרכזיים בחייהם. ראו לעניין זה:

ע"מ (חי') 384/06 ו.א. נ' ו.מ. [פורסם בנבו], 27.3.2007; תמ"ש (ראשל"צ) 28951/09 א.ג.ג. נ' ת.ג. [פורסם בנבו], 7.1.2010;

52. במקרה דנן וכאמור לעיל מתמלאים כל התנאים כמפורט לעיל לרבות מגורים בסמיכות של הצדדים (באותו הרחוב ובמרחק של 4 בניינים זה מזה ראה עדות תובע עמ' 56 שורות 28- הסוף וכן עמ' 57 שורות 1-4), פרט לתקשורת טובה ותקינה בין ההורים .

53. כאמור, בפסיקת בתי המשפט בשנים האחרונות החלה מגמה של קביעת משמורת משותפת (מקום והתנאים מאפשרים זאת), וזאת אף במקרים בהם קיים חיכוך, מחלוקות ותקשורת הורית שאינה במיטבה וזאת מתוך עקרון ראיית טובתו של הקטין הספציפי.

לענין זה ראה פסקי הדין:

[תמ"ש \(טב'\) 12148-04-10 ס.ג. נ' ע.ג.](#) [פורסם בנבו] (ביום 28.4.2011), ניתן ע"י כב' הש' זגורי.

[תמ"ש \(קריות\) 17120/07 XXXXX נ' XXXXX](#) [פורסם בנבו] (ביום 22.08.2010) ניתן ע"י כב' הש' סילמן.

[תמ"ש \(כ"ס\) 11657/03 א.א.י נ' א.ב.](#) [פורסם בנבו] (ביום 16.6.2011) ניתן ע"י כב' הש' וייצמן.

[תמ"ש \(ראשל"צ\) 28951/09 א.ג. נ' ת.ג.](#) [פורסם בנבו] (ביום 07.01.2010) ניתן ע"י כב' הש' בן שחר.

[תמ"ש \(י-ם\) 19660/07 פלונית נ' אלמוני](#) [פורסם בנבו] (ביום 3.9.2008) ניתן ע"י כב' הש' גרינברגר.

[תמ"ש \(אילת\) 1701/05 ג.ה. נ' ג.ד.](#) [פורסם בנבו] (ביום 12.2.08) ניתן ע"י כב' הש' אבירה אשקלוני.

[תמ"ש \(ראשלי"צ\) 26751/09 נ.ל נ' ע.ל.](#) [פורסם בנבו] (ביום 11.13.2013) ניתן ע"י כב' הש' גולך-תבורי.

54. מעבר לכל השיקולים כמפורט לעיל יש לטעמי במתן משמורת משותפת לתובע **כדי להעביר לצדדים מסר חד וברור** לפיו אין למי מהם עדיפות במשמורת על הקטינים וכי המשך המאבק ביניהם הינו עקר, יקר, מזיק לצדדים ובעיקר לקטינים החשופים למאבק ביניהם.

מהחומר המקצועי הרב שמונח בפני בית המשפט וחקירת הצדדים ועיון בתיק המתנהל מזה כ-7 שנים ברור כי לכל אחד מהורים מקום מרכזי בחייהם של הקטינים וזאת חרף ההבדלים בגישה ובתפיסה של כל אחד מהצדדים. לכל צד יתרונות וחסרונות והורותו של מי מהם אינה מושלמת ולפיכך כאמור לעיל אין למי מהם יתרון בקביעת המשמורת.

טוב יעשו הצדדים אם יזנחו את דרך המאבק והמלחמה אשר אפיינה את היחסים ביניהם במשך שנים ארוכות וישכילו כי זו אך פוגעת בקטינים אשר כאמור עומדים על סף בגרות.

55. יודגש כי הצדדים ובעיקר הנתבעת העלו טענות רבות כי מאחורי התביעה עומד מניע כלכלי של התובע ורצונו בהפחתת המזונות. העניין אף מצא ביטוי בתסקיר מיום 31/1/10 תוך שפקידת הסעד מציינת תחת הכותרת דיון והתרשמות: "אף שהאב הרשים כאב מעורב, מסור ומחובר לילדיו, עדיין נותרו אצלנו שאלות פתוחות: אנו מתלבטים, למשל, בשאלה אם לגובה המזונות יש חלק במניע של פלוני לתבוע את המשמורת: פלוני ציין לא פעם כי הוא משלם לפלונית סכום מזונות גבוה מידי, תוך ציפייה שפלונית תדאג לכל צרכי הילדים ותהווה כתובת עבורם, אך עם השנים הוא נחשף יותר ויותר לדרישות של הילדים ממנו, הן מבחינה כלכלית והן מבחינת רצונם לשהות יותר במחיצתו. הדבר כרוך בהוצאות נוספות שחלקות עליו, בנוסף על הסכומים שהוא כר משלם לפלונית עבור הילדים. הוא מסביר שנוצר מצב שבו פלונית היא המשמורת הפורמלית, אבל בפועל הוא זה שנושא ברוב העול, לכן הוא רוצה לתת גושפנקא למצב הקיים, לפיו אם הילדים באמת נמצאים איתו יותר והוא זה שדואג להם ביום-יום יותר מאמם, אזי שיגורו איתו".

לא מצאתי כי יש להידרש להכרעה בטענה זו נוכח העובדה כי הקטין ע.ג. בן כ-17.5 וממילא עפ"י ההסכם בין הצדדים חיוב המזונות עבורו אמור להתעדכן עפ"י ההסכם בין הצדדים ולעמוד על שיעור של 1/3 עם גיוסו (ס' 5(ב) להסכם, גילה של הקטינה נ.ג. אשר הינה בת כ-15 שנים ובעיקר משהתובע לא הגיש כל תובענה בעניין זה במקביל להגשת התביעה לשינוי משמורת ו/או במהלך התקופה הארוכה בה מתנהל ההליך בעניין המשמורת – דבר אשר יש בו להשמיט הבסיס לטענה המניע לתובענה הינו כספי גרידא.

56. לאור כל האמור לעיל הנני קובעה כדלקמן:

- 56.1 המשמורת על הקטינים תהא משמורת משותפת.
- 56.2 הצדדים יפנו להדרכה הורית באמצעות פקידת הסעד.
- 56.3 בנסיבות העניין, על מנת שלא להסלים הסכסוך ולפנים משורת הדין, אין צו להוצאות וזאת חרף התוצאה אליה הגעתי. עם זאת, הנני מחייב את האם להשיב לתובע מחצית מעלות חוות הדעת למכון שלם. הסכום הנ"ל ישולם בערכים נומינאליים, ללא תוספת הפרשי ריבית והצמדה ובחמשה תשלומים שווים ורצופים התשלום הראשון ישעה ב-10/2/2014 ובכל 10 לחודש שלאחר מכן.

57. המזכירות תסגור את התיק ותמציא העתק פסק הדין לצדדים ולפקידת הסעד.

ניתן היום, י"א שבט תשע"ד, 12 ינואר 2014, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

יחזקאל אליהו 53471/03-54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה